

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER.

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

32E JAARGANG

WOENSDAG 24 SEPTEMBER 1947

No: 1585

COMMISSIE VAN REDACTIE:

H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;

F. de Vries;

J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

Administratie: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408.Alle correspondentie betreffende advertenties te richten
aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141,
Schiedam (Tel. 69300, toestel 6).

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	755
Uit buitenlandse bron	755
Amerika-Engeland door Mr K. P. van der Mandele ..	756
Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Economische Unie door Mr J. van Wulfften Palthe	758
De grootte van de woningvoorraad door Dr Ir H. G. van Beusekom	760
Zuid-Afrika en de dollarschaarste door Prof. Dr H. W. J. Wijnholds	762
De vrachtenmarkt door C. Vermeij	764
Aantekeningen:	
Het Saargebied door Mevr. Dr R. H. M. Worsley	765
Australië en het dollarprobleem	766
Geld- en kapitaalmarkt	767
Statistieken:	
Bankstaten	767
De kolonpositie van Nederland	768
Verkeer en vervoer in Nederland	769
Goudin- en uitvoer der Verenigde Staten	769
Overzicht der laatste vier verkorte balansen van De Neder- landsche Bank	770
In- en uitvoer van Nederland	770
Inleggingen en terugbetalingen bij de spaarbanken in Nederland	770
Emissies in Augustus 1947	770
Indexcijfers van groothandelsprijzen	771
Maandcijfers van de grote banken in Nederland	771

DEZER DAGEN

tekst en uitleg. Het zijn althans geen halve woorden, waarmee Marshall in de Assemblée der Verenigde Naties de behandeling van het veto-vraagstuk heeft ingeleid. Moeilijker is, zelfs voor een goed verstaander, de interpretatie van Vyshinski's antwoord. Over de vorm van de Russische repliek heerst geen verschil van mening; „Vyshinski turned the rostrum of the United Nations General Assembly into a soap box”, aldus the „New York Herald Tribune”. De Nederlandse gedelegeerde, Mr van Royen, maakte inmiddels duidelijk, dat Marshall's voorstel tot het vormen van een „interim-commissie voor

vrede en veiligheid” in wezen van Nederlandse origine is; het had dan ook zijn instemming.

Bevindt het politieke „Marshall-plan” zich nog in het stadium van verkenning en interpretatie, te Parijs kwam de tekst van het antwoord op Marshall's economisch plan officieel gereed. Dank zij het commentaar der Amerikaanse adviseurs is het beginsel van eigen hulp thans explicite in het rapport opgenomen. Het gezamenlijk deficit voor de komende vier jaren belooft rond \$ 22 milliard. Zal, nu te Londen de Internationale Bank en het Internationale Monetaire Fonds tot een „acceleration of lending activity” hebben besloten, ook het Amerikaanse Congres een goed verstaander blijken?

Engeland bewijst inmiddels dit te zijn. Van de goud-reserve werd reeds £ 20 miljoen in dollars omgezet; £ 15 miljoen aan dollars werd van het Internationale Monetaire Fonds gekocht. Sir Stafford Cripps deelde, ter toelichting van het nieuwe exportplan, mede, dat eventuele Amerikaanse steun slechts als „windfall” kan worden beschouwd. Werd „direction of labour” door Minister Isaacs nog enigszins vrij vertaald — dwang zal slechts als laatste middel worden toegepast —, de beslissing van het Kabinet, om het Palestina-mandaat ter beschikking te stellen, illustreert, dat Engeland — beter laat dan nooit — zijn toestand heeft begrepen.

Komt in Frankrijk en Italië het begrip te laat? Het besluit der Franse Regering tot invoering van stroomloze dagen voor industrie, en particulieren lijkt althans op eigen hulp in negatieve zin: van de wal in de sloot, een interpretatie, die ook op de landarbeidersstaking in Italië kan worden toegepast. In de Noord-Italiaanse steden moest het melkrantsoen reeds met 25 pCt worden verlaagd. Intussen bleken de stakers bereid, althans de rijstooft binnen te halen. Ook een vorm van eigen hulp, bedoeld ter ondersteuning van Italië's mededeling aan de Verenigde Staten, dat voor 1948 \$ 1 milliard steun nodig is? In vele landen is tekst en uitleg economisch slechts mogelijk, als men politiek tussen de regels door weet te lezen.

„One must be an inventor to read well”, aldus Emerson. Zo bleken in Nederland enkele passages uit de Troonrede voor tweeërlei uitleg vatbaar. Explicatie volgde echter spoedig: er komt een grondwetswijziging; de meerdere taken voor de krijgsmacht hadden, hoewel „meerdere” hier geen germanisme is, betrekking op Duitsland. Ook in feite gaat het dagen. De Verenigde Staten, door van Mook ingelicht, completeren thans de Commissie van Drie, de consuls komen binnenkort met hun rapport gereed. Nederland en de Republiek zijn het er, naar het schijnt, over eens, dat het conflict nu lang genoeg heeft geduurd. Het dieptepunt is, ook volgens de Regeringsverklaring, voorbij.

Dit is met de wereldvoedselpositie nog niet het geval. Niet alleen in de Engels-Amerikaanse zône van Duitsland, maar ook in ons land worden — voor brood, melk en kaas — de rantsoenen verlaagd. Minister Mansholt gaf tekst en uitleg. Dollarschaarste, een strenge winter en een droge zomer maken verder commentaar overbodig.

Wat betekent

IBM ELECTRIC ACCOUNTING MACHINE SERVICE?

Behalve de verstrekking in huur der

IBM BOEKHOUD-, ADMINISTRATIE- EN STATISTIEK-MACHINES

sluit deze Service in:

- een waarborg voor de te allen tijde meest praktische en economische toepassing van het ponskaarten-systeem,
- deskundige hulp bij de voorbereiding der mechanisatie en regelmatige voorlichting daarna,
- voortdurende beschikking over de modernste en voor Uw administratie meest geschikte machines en dit met een minimale investering,
- scholing en instructie van Uw [uitvoerend en bedienend personeel,
- garantie voor goed functioneren der machines; ook deze verantwoordelijke taak ligt geheel bij onze firma en wordt verzorgd door ervaren en gespecialiseerde technici.

★

Nadere inlichtingen verstrekt
op aanvraag gaarne de

INTERNATIONALE BEDRIJFS- MACHINE MAATSCHAPPIJ N.V. (IBM)

AMSTERDAM

FREDERIKSPLEIN 34 — TELEFOON 31856 - 33656

ROTTERDAMSCH BANKVEREENIGING

225 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

AFWIKKELING

VAN

NALATEN-
SCHAPPEN

Naaml. Venn.

Hollandsche Belegging- en Beheer-Mij.

Anno 1930
Herengracht 320 - Amsterdam

Beheer en Adviesgeving

voor

PENSIOENFONDSEN,
STICHTINGEN,
ONDERNEMINGEN
EN PARTICULIEREN

Commissarissen:

Prof. Ir. I. P. de Vooy;
Drs. J. H. Gispens;
Mr. J. E. Scholtens.

Directie:

Gerlof Verwey;
Dr. F. Ph. Groeneveld;
A. C. Leeuwenburgh.

Behandeling van alle
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantien.

R. MEES & ZONEN

ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM · ROTTERDAM · S. GRAVENHAGE
DELFT · SCHIEDAM · VLAARDINGEN

NEDERLANDSCHE BEDRIJFSBANK N V

HERENGRACHT 320, AMSTERDAM
TELEF. 35634, 35173, 33454.

KAPITAALVERSCHAFFING AAN
NEDERLANDSCHE BEDRIJVEN

RAADGEVENDE FUNCTIE BIJ BEDRIJFS-
FINANCIERING

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Mr K. P. van der Mandele, Amerika-Engeland.

Uit het saamhorigheidsgevoel tussen Amerika en Engeland is het Marshall-plan ontstaan, dat de twee tegenspelers thans op hun manier trachten te verwezenlijken. De ervaringen der Amerikanen in het Verre Oosten, Zuid-Amerika, het Nabije Oosten en Oost-Europa leren, dat het Amerikaanse Marshall-plan weinig kans van slagen biedt. Meer kans heeft het Engelse Marshall-plan, dat, bij een zeer uitgebreide multilaterale handel, herstel van evenwicht beoogt, waarbij de betrokken landen zich niet *vrij* van de dollar maken, maar waardoor zij in staat zijn gezamenlijk voor hun aankopen en leningen in de Verenigde Staten te betalen.

Mr J. van Wulfften Pathe, Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.

België en Nederland verschillen zowel t.a.v. het vraagstuk der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie als dat van het kartelbesluit aanmerkelijk van opvatting.

Bedrijfsorganisatie: in België is onlangs een wetsontwerp ingediend, dat aan de uit het bedrijfsleven te creëren organen uitsluitend een *adviserende* taak toedenkt, geen verordenende of uitvoerende bevoegdheid, zoals in Nederland.

Kartelwetgeving: een in België ingediend wetsvoorstel wil slechts excessen tegengaan, kent geen aanmeldingsplicht en scheidt de nodige waarborgen, dat niet onrechtvaardig tot bepaalde besluiten wordt gekomen.

De conclusie is: wil men op korte termijn tot verwerklijking van een Economische Unie komen, dan moeten t.a.v. genoemde onderwerpen uniforme regelingen tot stand komen.

Dr Ir H G. van Beusekom, De grootte van de woningvoorraad.

Het is in de woningstatistiek zeer moeilijk het begrip „woning” exact te definiëren, zodanig, dat het subjectieve element wordt uitgeschakeld. Zo gaan de telling van 1930, de sedert 1921 bijgehouden woningstatistiek van het C.B.S. en de recente telling van 31 Mei 1947 elk uit van een verschillende definitie; de resultaten lopen daardoor uiteen.

Dit is onbevredigend. Een definitie moet het begrip „woning” zodanig omschrijven, dat aan te stellen normen van hygiënische, morele en culturele aard wordt voldaan.

Prof. Dr H. W. J. Wijnholds, Zuid-Afrika en de dollarschaarste.

De dollarnood reduceerde Engeland's aankopen in Zuid-Afrika — Engeland is de belangrijkste handelspartner —, in verband met de non-discriminatieclausule in de Engels-Amerikaanse leningovereenkomst; voorts betaalt de Unie haar invoeroverschot t.o.v. Engeland met goud, waardoor de goederenuitvoer wordt bemoeilijkt. Ten derde bestaat de kans, dat kapitaaltoestroming uit Engeland — waar immers de investeringscontrole zal worden verscherpt — zal verminderen. De toestand van Zuid-Afrika, dat in hoge mate van de goudproductie afhankelijk is, is dus, bij steeds stijgende goederenprijzen en constante goudprijs, niet zonder zorgen.

C. Vermeij, De vrachtenmarkt.

Sinds enige tijd vertoont de vrachtenmarkt onmiskenbaar een reactie. Deze staat in verband met de smalle basis, waarop de huidige bedrijvigheid berust: het éénrichtingverkeer van Noord-Amerika naar Europa. Er werken, wat de daling betreft, twee oorzaken: toenemend aanbod van tonnage en verminderde vraag (dollarschaarste).

Inmiddels gaf de beslissing van de United States Maritime Commission, om per 31 Augustus jl. alle lopende „bareboat charters” te beëindigen, aan de markt een tijdelijke stimulans. Zolang echter herstel van de wereldhandel uitblijft, zijn de vooruitzichten weinig bemoedigend.

UIT BUITENLANDSE BRON.

De betekenis van een Europese douane-unie wordt door „The Investors' Chronicle” van 20 dezer niet hoog aangeslagen, althans niet voorzover het het economisch herstel der verschillende landen betreft. Voorwaarde is in de eerste plaats een zeer grote mate van overeenstemming tussen de Europese landen over talrijke politieke en economische vraagstukken. Is voorts een tolnie datgene, wat Europa thans nodig heeft? „The fact remains that before the war, even with tariffs, European countries did most of their trade with one another. A customs union would make no signal contribution to the solution of their present difficulties, but in the short run might even aggravate them”.

De zomerdroogte in de vier Scandinavische landen heeft een schade berokkend van in totaal 1,2 à 1,3 miljard kronen (\$ 240 à \$ 260 miljoen). Van deze landen was Denemarken het meest getroffen: de schade wordt geschat op 800 à 900 miljoen kronen (\$ 160 à \$ 180 miljoen), aldus een mededeling van de president van de Deense Landbouwwaad, H. Hauch, tijdens een bespreking in Lillehammer, Noorwegen, van de Centrale Raad van Scandinavische Landbouworganisaties.

De Belgische exportprijzen zijn te hoog concludeert „The Economist” van 20 dezer. Het feit, dat België zich na de oorlog wel heeft hersteld, in staat is geweest te exporteren en korte levertijden aan te bieden, heeft echter, aldus het blad, dank zij de „sellers' market”, de relatief hoge prijzen voor artikelen als Belgisch staal, locomotieven, cement en textiel meer dan goedge maakt. Maar de tijden zijn aan het veranderen en „a time may come when Belgium, unless „floated off” into equilibrium by a further rise in dollar and sterling prices and costs, may seriously have to consider the alternatives of a drastic bout of deflation or of a devaluation of the franc”.

In Australië bestaat „full employment” wat de factor arbeid betreft; volgens recente cijfers zijn er 70 à 100.000 betrekkingen vacant, er zijn slechts 10.000 werklozen (seizoenarbeiders, invaliden en „misfits” inbegrepen) tegen 200.000 in 1939. Een tekort aan arbeidskrachten komt het meest voor in de zware industrie, aldus „The Financial Times” van 19 dezer. Werk, waarbij het ploegenstelsel wordt toegepast, wordt door een groot aantal arbeiders, ondanks de hogere beloning, niet geapprecieerd. De ijzer- en houtfabrieken, de looierijen en de mijnen vragen voortdurend om meer arbeidskrachten. Nodig is, volgens het blad, een aantal werkkrachten van de productie van luxueuse goederen te leiden in de richting van meer essentiële industrieën.

De invloed van lawaai op de arbeidsprestaties van kantoorpersoneel is onderzocht door het Engelse „House of Commons Select Committee on Estimates”. Onder kantoorlawaai werd daarbij verstaan „a number of distinctive sounds from tapping typewriters, clacking business machines, whirring fans, thumping rubber stamps, buzzing telephones and ringing cash registers, plus a number of general sounds from conversation, laughter, coughs, scuffled feet, banged doors, drawers and radiators. The demoniacal feature of this collective noise, however, is its magnification of original sounds out of all proportion to their true values” („The Times” van 16 dezer). Het bleek, dat verbeteringen door middel van acoustische installaties in een kantoor van een verzekeringmaatschappij de prestaties van typistes verhoogden met 12 pCt en van „machine operators” met 37 pCt.

AMERIKA—ENGELAND.

Tijdens de heel moeilijke onderhandelingen over de eerste dollarlening aan Engeland, welke vaak op niets dreigden uit te lopen, en die van Engelse kant door de voormalige ambassadeur in de Verenigde Staten, Lord Halifax, en door de inmiddels overleden bekende econoom, Lord Keynes, gevoerd werden, deed het volgende versje de ronde, dat intussen niets aan actualiteit schijnt te hebben ingeboet:

„To Halifax says Keynes:
How is it that they have got the money
and we have got the brains?
Says Halifax to Keynes:
Let's rid them of their money
and let's keep our brains”.

En Keynes, van wie bekend was, dat hij niet het spreekwoordelijke phlegma van zijn landgenoten bezat, en die zich vaak opwond, dat zijn collega het uiteindelijk vastlopen van de lening als iets van te voren vaststaands beschouwde, zou op het ogenblik ruimschoots gelegenheid hebben om op te vliegen, wanneer hij de gelatenheid zag, waarmede sommige Engelse kringen hun eigen faillissement bekijken en waarmede zij het Amerikaanse Marshall-plan als ten dode opgeschreven naast zich neerleggen. Het is inmiddels een open geheim geworden, dat er ook een Engels Marshall-plan bestaat, of beter gezegd, dat het Marshall-plan eigenlijk in Engeland is ontstaan. Het zou echter ten enenmale verkeerd zijn hieruit te concluderen, dat er twee totaal verschillende of twee „rivaliserende” Marshall-plannen bestaan. In werkelijkheid is het eerder zó, dat, hoewel de Engelsen en Amerikanen kinderen van één stam zijn, hun mentaliteit toch sterk uiteenloopt. Dit treedt het duidelijkst in het alledaagse leven naar voren en het oordeel, dat de gemiddelde Amerikanen en Engelsen over elkander hebben, is meestal verre van vleidend. In tijden van bedreiging van buiten af echter, wanneer het om het zijn of niet-zijn van de ander gaat, krijgt in de Amerikaan, net als een soort atavisme, het Angelsaksische element de overhand.

Uit dit saamhorigheidsgevoel is o.i. ook het Marshall-plan ontstaan, dat de twee tegenspelers nu op hun manier trachten te verwezenlijken. De Amerikanen beschouwen een plan (dus ook het Marshall-plan) als een *recept*, volgens hetwelk men methodisch te werk kan gaan; de Engelsen daartegenover als een *conceptie*, die voor vele interpretaties en toepassingen ruimte laat.

De Amerikanen *construeren* (wat zij met de Duitsers gemeen hebben); de Engelsen laten de zaken hun *natuurlijke* loop nemen en zolang de Engelsen hun onfeilbaar instinct voor de ontwikkeling der dingen niet in de steek laat, zullen zij uiteindelijk toch aan het langste eind trekken. De Amerikanen verwachtten van de na-oorlogse wereld nieuwe *investeringsmogelijkheden* voor hun dollar-surplus (dus deelneming in de economieën van andere landen) en ruime *afzetgebieden* voor hun goederen uit een tijdens de oorlog enorm gestegen productie-apparaat. De Engelsen daarentegen wilden zich na de oorlog in hoofdzaak op de *handel* toeleunen, niet alleen voor hun eigen producten, maar ook van de goederen *van en naar* het sterlingblok. Het is misschien de moeite waard om eens na te gaan, wat de beide partijen tot nu toe van hun verwachtingen in vervulling hebben zien gaan en hoe de kansen voor de verdere verwezenlijking van hun denkbeelden staan.

* *

Amerika. In een vorig artikel wezen wij op het volkomen fiasco der Amerikaanse investeringen in China, dat de Verenigde Staten als hun voornaamste na-oorlogse beleggingsmogelijkheid hadden beschouwd. Oorzaak daarvan is het opgeven van de *oude* ex-territoriale rechten en het ontbreken van een *nieuwe* basis, waarop volgens

Westerse begrippen overeenkomsten kunnen worden gesloten. Dit feit hebben de Amerikanen in hun, ons vaak kinderlijk aandoend, optimisme in den beginne over het hoofd gezien, waarvoor zij een in de honderden miljoenen lopend leergeld hebben moeten betalen. Deze basis ontbreekt ook voor Indonesië, waar de Amerikanen ook pas dan veilig kunnen investeren, wanneer door Hollandse samenwerking met de Indonesische volken de voorwaarden geschapen zijn, waaronder het Westen gewend is verbintenissen op lange termijn aan te gaan. Het blijft af te wachten in hoeverre deze toestand in Zuid-Oost-Azië in de naaste toekomst weer terugkeert.

Die Amerikanen, die aan een ontsluiting van Latijns-Amerika door het Noorden hebben gedacht, zullen, indien zij niet eerder door de gebeurtenissen in Argentinië van mening veranderd zijn, door het uitmuntend werk „Latin America”, dat hun landgenoot Prof. James in opdracht van zijn Regering gepubliceerd heeft, tot nadenken worden gebracht. Hij begint met te zeggen: „Wij, Amerikanen, moeten leren, vóórdat het te laat is, dat Latijns-Amerika niet een rijk territorium is, dat op de exploitatie door Noord-Amerikaanse zakenmensen zit te wachten”. Hij haalt verder aan, dat 90 pCt der veertien miljoen tellende bevolking van Argentinië van zuiver onvermengde Europese afstamming is; dat 25 pCt der Argentijnen in Buenos Aires wonen en dat elke regionale aaneensluiting het economisch bestaan der grote steden bedreigt, die op internationale handel zijn aangewezen. Hij zegt verder, dat Brazilië, met zijn 45 miljoen inwoners over een oppervlakte zo groot als Europa verspreid, alleen een fragment van zijn territorium *werkelijk* kan bewonen, en hij komt tot de conclusie, dat meer dan 2/3 van de circa 90 miljoen Zuid-Amerikanen volkomen buiten politiek, buitenlandse handel, verhoudingen tussen Staten, surplus of grondstoffentekort leven, wat het andere derde in beweging houdt.

In dit licht bezien, begrijpen wij het succes van Argentinië, waar het grootste deel van dat in beweging zijnde derde leeft. Wij begrijpen, waarom en Peron en de oppositie ernaar streven om de oude La Plata-Federatie weer in het leven te roepen en daarin de leiding te nemen. Wij begrijpen, waarom de in Argentinië gevestigde Duitse belangen, die altijd een overheersende economische invloed in het land hebben gehad, er op aandringen om de band met West-Europa niet te verzwakken. Wij begrijpen, waarom Argentinië een immigratie-missie onder leiding van Evita Peron naar Europa gestuurd heeft, met het doel om aan vier miljoen werkkrachten, voornamelijk Italianen en Spanjaarden, een nieuwe levenskans te bieden. Wij begrijpen, dat, hoewel door het inlijven van een miljoen km² der Zuidpoolstreken (en ook de Engelse Falklandseilanden) een zekere verwijdering met Engeland tot stand kwam, Argentinië toch veel meer voor nauwe samenwerking met Groot-Brittannië voelt dan met de Verenigde Staten. Wij begrijpen, dat Amerika in Argentinië een geduchte concurrent ziet voor de ontwikkeling van Zuid-Amerika, en Brazilië daarom uitsluitend tot zijn invloedssfeer heeft gemaakt. De mogelijkheden in Brazilië zijn enorm, maar het tekort aan werkkrachten is de hoofdfactor, die aan de systematische ontsluiting van dit reusachtige land in de weg staat. Het is niet uitgesloten, dat Amerika ook hier voorlopig aan het kortste eind zal trekken, daar de Europese emigratiestroom zich eerder naar Argentinië dan naar Brazilië zal wenden, waar nog teveel echt pionierswerk moet worden verricht. Er bestaat een groots Amerikaans plan om een begin te maken met de ontginning van het gebied rondom de Amazonestroom. Misschien zou een Amazone-Valley-Authority een nieuwe stoot geven tot de ontwikkeling van dit geweldige land en de nodige werkkrachten aantrekken, die het tot verdere bloei kunnen brengen.

Tijdens en na de oorlog zijn de Verenigde Staten begonnen zich financieel meer voor het nabije Oosten te

interesseren, waar zij in de laatste jaren belangrijke olieconcessies hebben verworven, die zij met Engelse petroleummaatschappijen gezamenlijk exploiteren en waarin zij honderden millioenen voor nieuwe installaties en pijpleidingen hebben belegd. Pogingen om Turkije mede te exploiteren, zijn tot nu toe niet erg geslaagd. Het stadium van verlening van concessies aan vreemde mogendheden in Turkije allang gepasseerd. Financiële participatie in Turkse bedrijven is in zoverre moeillijk als het moderne, door Kemal Pasja gestichte, Turkije weinig belangrijke privé-ondernemingen kent. De Amerikanen doen echter alles om een Westers bedrijfsleven aan te wakkeren, maar deze dingen stampen men gewoonlijk niet zo maar uit de grond.

Verder werd natuurlijk aan het Europese continent als groot afzetgebied gedacht en vooral aan een verdere ontsluiting van Oost-Europa. Tijdens de oorlog lieten de Amerikanen een volledig plan voor de systematische opbouw van Yougoslavië uitwerken en het is overbodig te vermelden, dat het uiteenvallen van Europa in een Oost- en West-Europese economie eerder een streep door de Amerikaanse dan door de Engelse berekeningen haalt.

Blijft dus nog West-Europa en het Britse imperium over. De markten van het laatste wilden de Amerikanen al als voorwaarde voor de eerste dollarlening aan Engeland stellen, door dit land te dwingen zijn preferentiële tarieven op te heffen. „Goddank,” zucht iedere Engelsman, „is de lening opgesoupeerd, alvorens wij in een aanval van dollardelirium zelfmoord konden plegen”.

Op het ogenblik weten de Verenigde Staten dus niets beters te doen dan bij monde van Mr Clayton aan de West-Europese landen voor te stellen om tot een tolunie te komen, die de mogelijkheid moet scheppen, dat West-Europa zo vlug mogelijk „self-supporting” wordt. Zal een „self-supporting” West-Europa echter een groot genoeg afzetgebied voor de Amerikaanse goederenstroom vormen? En zal Amerika in de toekomst wel *Europese* goederen kunnen gebruiken in ruil voor zijn leveranties? Dat is nog zéér de vraag en daarom schijnt het *Amerikaanse* Marshall-plan o.i. weinig kans van slagen te bieden.

* *

En nu *Engeland*. Engeland is onmiddellijk in 1930 met de decentralisatie van zijn Imperium begonnen, want er waren toen tal van Engelsen, die de oorlog als een *laatste* kans voor het moederland beschouwden om tot een algehele reorganisatie van het Britse Rijk te komen. Men hoopte aan de Dominions zoveel macht, invloed en gezag te kunnen verschaffen, dat deze bij een hergroepering der wereld in hun gebied een leidende rol zouden kunnen vervullen. Dat Canada één der rijkste landen der wereld tijdens de oorlog is geworden, is algemeen bekend. Het gezag van Generaal Smuts is spreekwoordelijk en de invloed, die Australië op het ogenblik op de gang van zaken in Zuid-Oost-Azië uitoefent, ondervinden wij Hollanders, niet tot ons onverdeeld genoegen, aan den lijve. Pakistan heeft de ambitie om met Afghanistan, Iran en Turkije, naast de Arabische liga, een groot Mohammedaans blok tot aan de poorten van Europa te vormen. Engeland hield dus in zekere zin *vrijwillig* op om het centrum van het Empire te zijn. Het werd „primus inter pares”, echter met dien verstande, dat het ook zelf in de streek, waarin het is gelegen, een meer belangrijke rol zou gaan vervullen dan voorheen. Het lag dus voor de hand, dat Engeland zich in veel hogere mate met West-Europa zou gaan bemoeien dan tot nu toe het geval was. Wie echter daaruit concludeert, dat Engeland zgn. de lakens in Europa wil uitdelen, heeft het niet alleen bij het verkeerde eind, maar toont meteen zich nog niet met de gedachte vertrouwd te hebben gemaakt, dat de wereld zich in de richting van functionele decentralisatie beweegt, wat in zekere zin een specialisering, resp. een beperking betekent tot een functie, die uit ons zijn, onze historie, onze tra-

ditie, onze ligging en onze visie op de toekomst voortvloeit en die men niet eenvoudigweg kan opeisen!

Maar daarmede raken wij nog niet het probleem van de verhouding met de Verenigde Staten aan, dat in wezen niet zo gecompliceerd is als het lijkt. Dat, wat de wereld vandaag met een zekere ontsteltenis schijnt te realiseren, wisten de Engelse onderhandelaren al, toen zij schoorvoetend de eerste milliardenlening aanvaardden, namelijk, dat de wereld, oppervlakkig gesproken, in twee regionen is verdeeld. Het Westelijk halfrond bezit een geweldig overschot aan producten en goederen en een enorm dollarsurplus, terwijl het Oostelijk halfrond een tekort aan alles, zelfs aan de allernoodzakelijkste levensbehoeften heeft en letterlijk de middelen mist om de overschotten van het Westelijk halfrond te kopen. Ongelukkigerwijze moeten wij aannemen, dat zelfs een volledig herstel van Europa het verstoorde evenwicht niet dusdanig zal kunnen stimuleren, dat het Westelijk halfrond zijn enorm exportsurplus zal kunnen handhaven. Twee jaar geleden was de situatie niet veel anders dan vandaag, maar de meeste landen verwachtten toen nog schadevergoedingen in de een of andere vorm uit Duitsland en een vluggere opleving van dat land, dat hun eigen herstel had moeten helpen bevorderen. Maar alle argumenten, die Engeland in 1945 gebruikte, zijn ook heden nog geldig, namelijk, dat elk land op zichzelf, dat een dollarlening nodig heeft of goederen uit de Verenigde Staten wenst te betrekken, niet in staat zal zijn deze te betalen, daar bilaterale overeenkomsten geen uitweg kunnen bieden. Engeland heeft daarom alle mogelijke pogingen gedaan om alle landen, die dollars nodig hebben, in een groot economisch sterlingblok te verenigen, waaronder het van den beginne af ook Indonesië rekende — wat wij zeer kwalijk hebben genomen en ook vandaag nog niet kunnen inzien — met de motivering, dat een groot blok met levendige onderlinge ruil uiteindelijk toch in staat zou zijn om dat aan Amerika te leveren, wat dit land als betaling voor zijn leveranties zou *willen* en *kunnen* accepteren. In 1945 overschatte echter ook Amerika nog de macht van de dollar. Het verkeerde in de veronderstelling, dat overvloed en rijkdom machtiger wapens zijn dan schaarste en armoede. Het had beter kunnen weten na de leerzame demonstratie, die Duitsland en Japan aan de wereld hebben gegeven door hun verbond der „have-nots”, dat de bezitters op een haar na „knock-out” had geslagen.

Ongelukkigerwijze kwam in Engeland Labour aan het bewind, dat, zoals Labour dit in elk land doet, zijn hoofddoel op de binnenlandse politiek richtte en zich met bijkomstige dingen bezig hield, die een land niet uit het moeras helpen. En dat duurde vele lange, bange maanden, totdat een stoere arme weesjongen uit Winsford in Somerset, die zijn loopbaan als boerenknechtje met een weekloon van 6d begonnen was en die heden Englands minister van Buitenlandse Zaken is, de morele moed had om voor zijn *nieuwe* denkbeelden uit te komen en aan zijn landgenoten zijn droom van een *Werk-Imperium* kond deed. Wij weten nu, dat Engeland zichzelf weer gevonden heeft en dat *alle* Engelsen begrijpen, dat er maar *één weg bestaat*: onverschillig of wij in de overgangperiode nog dollars nodig hebben om de ergste noden te lenigen en om de zwakste broer op de been te helpen, moeten wij ons bewust zijn, dat wij ons alleen door een uiterste, gemeenschappelijke krachtsinspanning kunnen helpen en door hardere en langere arbeid, door soberder en zuiniger leven weer omhoog kunnen werken, en dat wij onder alle omstandigheden onze afhankelijkheid van het Westelijk halfrond drastisch moeten beperken. Dat wij dit beter gezamenlijk of coöperatief kunnen doen, is een kwestie van wijs inzicht.

Het Amerikaanse (omnilaterale) systeem, dat gelijktijdig „hard and soft currency” landen wilde aanvatten, is onbruikbaar gebleken, maar dit betekent geenszins, dat een zeer uitgebreide multilaterale handel niet het

evenwicht zou kunnen herstellen, waaronder de bij de groep aangesloten landen zich niet *vrij* van de dollar maken (dat is immers nonsens), maar waardoor zij in staat zijn gezamenlijk voor hun aankopen en leningen in de Verenigde Staten te betalen.

Dit is in grote trekken het Engelse Marshall-plan en het lijdt voor ons geen twijfel, dat dit meer kans van slagen heeft dan zijn Amerikaanse voorganger. Daarmee zouden een Benelux en een Frans-Italiaanse, en een Scandinavische (Danosve) en een Empire-tol-unie een veel modernere en verdergaande betekenis krijgen. Deze zouden uiteindelijk tot een integratie van hun economieën leiden, die zich wederom in *die* grotere groep verenigen, waarmede Amerika *graag* zaken zou kunnen en willen doen.

Pas dan staat het Marshall-plan in het teken des tijds en wordt het door de functionele gedachte geïnspireerd van: „Wie doet wat?”

K. P. VAN DER MANDELE.

NEDERLANDS - BELGISCH - LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE.

De gedachte van een zeer nauw economisch samengaan tussen Nederland enerzijds en de Belgisch-Luxemburgse Tolunie anderzijds is de laatste maanden aanzienlijk meer in de publieke belangstelling geraakt dan gedurende de eerste periode na onze bevrijding.

Deze toenemende belangstelling vindt ongetwijfeld voor een deel haar oorzaak in het feit, dat onlangs de eerste officiële stap op deze weg door de beide Regeringen is gezet door de indiening bij de beide parlementen van het wetsontwerp, inhoudende goedkeuring van het in het najaar van 1944 te Londen gesloten verdrag betreffende de instelling van een gemeenschappelijk douanetarief tegenover derde landen en het wegvallen van de douanegrens ten aanzien van het verkeer tussen de drie landen onderling.

Inmiddels is dit wetsontwerp door de beide volksvertegenwoordigingen aanvaard en mag worden aangenomen, dat het gemeenschappelijk douanetarief waarschijnlijk 1 Januari a.s. in werking zal treden.

In talrijke artikelen zowel in Nederland als in België hebben verschillende schrijvers zich verdiept in de betekenis van deze stap voor de economie van onze drie landen¹⁾. De conclusie van al deze schrijvers was, dat enerzijds de betekenis van deze stap niet moest worden onderschat — immers, de concurrentiemogelijkheid van de betrokken landen is door het wegvallen van de onderlinge douanegrens ten aanzien van derde landen op hun resp. binnenlandse markten ongetwijfeld vergroot — maar dat anderzijds de waarde van het wetsontwerp in de eerste plaats gelegen was in het bij dit wetsontwerp gevoegde protocol, waarin de drie Regeringen als hun voornemen aankondigden uiteindelijk te willen komen tot een Economische Unie, bij welker verwezenlijking Nederland, België en Luxemburg economisch bezien een geheel zullen vormen.

Een tweede factor, die ertoe heeft bijgedragen de gedachte van een economisch samengaan tussen onze drie landen sterk te bevorderen, is o.i. het feit, dat in de laatste tijden weer opnieuw ten duidelijkste is gebleken, dat in de huidige structuur van de wereld de kleine landen internationaal bezien zich dienen te verenigen, willen zij in staat zijn, althans een zekere invloed op economisch en politiek terrein uit te oefenen.

¹⁾ Vgl. bijv.: „De douane-overeenkomst met België-Luxemburg” door Mr Dr J. van der Poel in „E.-S.B.” van 16 April 1947; „Algemene aspecten van de Unie van Belgische zijde gezien” door Prof. Dr Gaston Craen en „Wat verwachten wij van een Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie” door Prof. Dr P. Kuin in „E.-S.B.” van 28 Mei 1947; „De structuur der Belgische lonen en prijzen aan de vooravond van de Belgisch-Luxemburgse Unie” door A. Wibail en „De Nederlandse prijs- en loonstructuur in verband met de Unie” door Prof. G. Brouwers in „E.-S.B.” van 4 Juni 1947.

Men denke in dit verband bijv. aan de besprekingen in Parijs inzake het plan Marshall, waar België, Nederland en Luxemburg, dank zij hun gemeenschappelijke gedragslijn, een rol speelden, waartoe zij ieder afzonderlijk nooit in staat zouden zijn geweest; aan de besprekingen te Genève, waar een gemeenschappelijke delegatie van onze landen de tariefonderhandelingen met derde landen heeft gevoerd, en aan de gemeenschappelijke politiek, welke door de drie landen wordt gevoerd ten opzichte van het Duitse probleem.

Wij menen derhalve te kunnen constateren, dat de jongste ontwikkeling de noodzakelijkheid van een economische Unie tussen onze drie landen duidelijk heeft aangetoond en dat deze noodzaak ook in steeds bredere kring zowel in ons land als in België wordt aanvaard.

Indien wij dit standpunt als juist aanvaarden, dan betekent dit, dat wij van onze Regering mogen verlangen enerzijds alles te doen om deze unie zo spoedig mogelijk te verwezenlijken en anderzijds, dat zij alles zal nalaten wat dit samengaan zou kunnen belemmeren of aan een goed functioneren der unie in de weg zou staan.

Wij stellen ons voor aan het laatste gedeelte van deze eis thans enige beschouwingen te wijden. Onlangs heeft nl. in België de indiening plaatsgevonden van een tweetal wetsontwerpen, beide gelegen op economisch terrein en waarvan de inhoud sterk verschilt van de op dit punt in Nederland heersende denkbeelden resp. van de in Nederland van kracht zijnde wetgevingen.

Wij doelen hier op een tweetal ontwerpen, ingediend door de minister van Economische Zaken, Minister Duveusart, t.w.:

1. Wetsontwerp houdende organisatie ener officiële vertegenwoordiging der bedrijven.
2. Wetsontwerp betreffende de bescherming tegen misbruiken van de economische macht.

Het eerste ontwerp wil een materie regelen, welke hier te lande op dit moment wordt bestudeerd door de onlangs door de minister van Economische Zaken geïnstalleerde commissie van der Ven, en betreft het probleem der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie; het tweede ontwerp heeft betrekking op een materie, welke hier te lande wordt geregeld door het nog uit de bezettingstijd daterende kartelbesluit.

Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.

Het onlangs door de Belgische minister van Economische Zaken ingediende wetsontwerp „houdende organisatie ener officiële vertegenwoordiging der economische bedrijven” komt kort samengevat op het volgende neer:

1. Onder verantwoordelijkheid van de minister van Economische Zaken zullen worden ingesteld:
 - a. Een hoofdraad der Economie;
 - b. Voor de bedrijfstakken, waar dit noodzakelijk blijkt na overleg met de hoofdraad der Economie, economische raden.
2. De taak van deze hoofdraad benevens van de economische raden zal bestaan in: het uitbrengen van adviezen hetzij op verzoek, hetzij op eigen initiatief ten aanzien van alle zaken betrekking hebbende op 's lands bedrijfsleven in het algemeen, resp. op de desbetreffende bedrijfstak in het bijzonder, aan de Minister en aan het Parlement, voor zover deze vraagstukken gelegen zijn op *economisch* terrein.

In feite komt dit dus neer op een verplichte raadpleging van de raden ten aanzien van alle economische vraagstukken door Regering en parlement.

3. De samenstelling van deze lichamen zal geschieden door de Kroon op voordracht van de vrije, als zodanig erkende organisaties van werknemers en werkgevers. Zij zullen paritair worden samengesteld voor die bedrijfstakken, waar ingevolge de besluitwet van 9 Juni 1945 een paritaire commissie voor sociale aangelegen-

heden in het leven is geroepen. De neutrale voorzitter wordt door de Kroon benoemd.

4. Tenslotte wordt in het ontwerp de positie van de Kamers van Koophandel geregeld, welke als de officiële vertegenwoordigers der verschillende gewesten worden ingesteld.

Hun taak is eveneens in de eerste plaats adviserend; in afwijking echter van de hierboven omschreven bevoegdheden der economische raden kan onder bepaalde voorwaarden aan deze kamers eveneens een uitvoerende taak worden gegeven.

In zijn Memorie van Toelichting op dit wetsontwerp zegt de Minister, dat de taak van deze lichamen uitsluitend adviserend is gedacht, omdat de Regering op het standpunt staat, dat het aan de openbare macht is voorbehouden de richtlijnen van het te voeren economische beleid uit te stippelen.

Naar het oordeel van de Minister zijn organisaties van belanghebbenden slechts in staat tot het geven van adviezen en het in het algemeen zo goed mogelijk voorlichten van de Overheid. Het is echter, aldus de Minister, principieel onjuist aan hen verordenende of uitvoerende bevoegdheden toe te kennen. Het eerste zou het gevaar van aantasting van het algemeen belang en het bevorderen van het groepsegoïsme met zich brengen; het laatste zou de waarde van de adviezen der organisaties aanzienlijk doen verminderen, daar zij, door een uitvoerend orgaan van de Overheid te worden, hun vrijheid ten aanzien van deze Overheid in aanzienlijke mate zouden verliezen. Derhalve schrijft het wetsontwerp o.a. ook voor, dat zowel de mening van de meerderheid als die der minderheid ter kennis van de Overheid moeten worden gebracht.

Het bovenstaande doet voldoende zien, dat de opvattingen ten aanzien van het vraagstuk der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie hier te lande in aanzienlijke mate afwijken van de houding, welke de Belgische Regering ten aanzien van dit vraagstuk inneemt.

Zo gaf onze minister van Economische Zaken als het oordeel van de Regering te kennen, in een rede ter gelegenheid van de installatie van de reeds vermelde commissie van der Ven, dat men zal moeten komen tot de instelling van nieuwe maatschappelijke organen, welke niet slechts adviserende maar ook, voor zover zulks met het algemeen welzijn in overeenstemming is te achten, uitvoerende en verordenende bevoegdheden zullen verkrijgen.

Het is voorts bekend, dat men in arbeiderskringen hier te lande zo spoedig mogelijk tot de instelling van dergelijke organen wenst te komen, daarbij de door de Minister nog gemaakte restricties verwerpende.

In tegenstelling tot België meent men hier dus, ondanks het ontbreken van wetgevingservaring, wel aan lagere bedrijfsorganen verordenende bevoegdheid te kunnen toekennen (al is er dan zowel in het plan-Vos als in het plan van het staatkundig centrum als in de rede van de Minister aan de creatie van een controlerend orgaan gedacht); in tegenstelling tot België is men hier te lande van oordeel, dat de waarde van het deskundig element, dat de organisatie vertegenwoordigt, niet lijdt onder het toekennen van verordenende en uitvoerende bevoegdheden; in tegenstelling tot België meent men hier te lande, dat over het bezwaar, dat een kleine meerderheid van belanghebbenden een grote minderheid kan overstemmen, moet worden heengestapt; tenslotte worden in België aan de verschillende economische raden geen sociale taken toegedacht.

Naar ons oordeel houden deze diametraal tegenover elkaar staande standpunten een ernstig gevaar in voor de totstandkoming op korte termijn van de economische Unie en zullen zij een goede functionering van deze Unie ernstig belemmeren. O.i. dient op het punt van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie een overbrugging plaats te vinden van het Belgische en het Nederlandse stand-

punt. Dit zal dus o.a. met zich moeten brengen, dat het Nederlandse standpunt wordt herzien.

In dit verband rijst de vraag, of een compromis niet in deze richting te vinden zou zijn, dat de huidige organisatie van het bedrijfsleven, zij het dan in gezuiverde vorm, in ons land wordt gehandhaafd.

In een artikel in dit blad ²⁾ menen wij te hebben aange- toond, dat de huidige organisatie van het bedrijfsleven hier te lande in wezen niet veel afwijkt van datgene, wat wij thans in België zien voorgesteld. Naast ongetwijfeld belangrijke verschillen van bouw en inrichting is de taak van de Economische Raden in België, zoals deze in het wetsontwerp is geprojecteerd, in wezen niet veel anders dan die der bedrijfs- en vakgroepen, welke hier te lande bestaan. Aan de ook door ons als gerechtvaardigd erkende eisen der arbeiders om vertegenwoordigd te zijn in organen, welke op de een of andere wijze mede invloed hebben op de wijze, waarop de richtlijnen der door de Overheid gevoerde economische politiek worden vastgesteld, zou tegemoet kunnen worden gekomen, door hetzij opnemng van enkele vertegenwoordigers uit arbeiderskringen in de bedrijfs- of vakgroepen of, hetgeen van het standpunt der arbeiders uit gezien logischer zou zijn, door opnemng van vertegenwoordigers in de adviescommissies der verschillende rijksbureaux.

Kartelwetgeving.

Van officiële zijde wordt op dit moment, blijkens het verslag van het bezoek van een aantal Nederlandse Ministers aan hun Belgische collega's in Mei jl., het leggen van contacten tussen de Nederlandse en Belgische industriëlen in de verschillende sectoren van ons bedrijfsleven aangemoedigd. Uit deze besprekingen zullen op de duur bepaalde afspraken omtrent prijzen, afbakening van afzetgebieden en dergelijke volgen.

Een kenner van tolonievraagstukken als Drs Renooy beschouwt het sluiten van dergelijke ondernemersovereenkomsten als een essentiële voorwaarde voor het totstandkomen der Unie ³⁾.

Het is derhalve duidelijk, dat de Nederlandse en Belgische Regeringen ten opzichte van deze ondernemersovereenkomsten eenzelfde standpunt moeten innemen en dat dit ook in hun wetgeving tot uiting moet komen.

In Nederland leven we nog steeds onder de vigeur van het nog uit de bezettingstijd daterende Kartelbesluit, dat in Maart 1946 door een bekendmaking in de Staatscourant nieuw leven is ingeblazen.

Krachtens dit Kartelbesluit moeten alle bedrijfsregelingen, dit zijn alle bepalingen ter regeling van de mededinging tussen personen, waarvan een of meer in Nederland zijn gevestigd, *schriftelijk* worden opgemaakt en binnen 14 dagen na afsluiting bij de Minister worden *aangemeld*.

Voorts kent het besluit aan de Minister ten aanzien van deze bedrijfsregelingen grote bevoegdheden toe. Hij kan ze aanvullen, wijzigen, algemeen of gedeeltelijk verbindend of onverbindend verklaren en tenslotte bedrijfsregelingen zelfstandig vaststellen.

De regeling, die hier het Kartelbesluit geeft, vertoont een sterke achteruitgang, vergeleken bij de uit 1935 daterende Wet op het verbindend en onverbindend verklaren van ondernemersovereenkomsten, die raadpleging van belanghebbenden uit de desbetreffende bedrijfstakken verplicht voorschreef ⁴⁾.

Hoe is de situatie bij onze Belgische vrienden? Tot nu toe bestond in België de mogelijkheid een verbindend-verklaring van ondernemersovereenkomsten te verkrijgen op grond van het K.B. van 1935. Inderdaad heeft een aantal bedrijfstakken zulk een verbindendverklaring bij de Overheid aangevraagd en verkregen. Daarbij trad als

¹⁾ Zie: „Het karakter der huidige bedrijfsorganisatie” in „E.-S.B.” van 27 November 1946.

²⁾ Vgl. Documentatie, April 1947.

³⁾ Voor een uitvoerige kritiek op het Kartelbesluit vergelijke men Maitland „Kartelwetgeving”.

adviesorgaan voor de Belgische Regering op een tegelijkertijd met het bedoeld K.B. gecreëerde „Raad voor Economische geschillen”.

Onlangs heeft nu in België de indiening plaatsgevonden van een wetsontwerp, dat een veel verdere strekking heeft. Blijkens de Memorie van Toelichting is dit ontwerp gebaseerd op de gedachte, dat, hoewel als zodanig de beperking van de mededinging door bedrijfsgenoten geen gevaren inhoudt, niettemin een zeker toezicht van de Regering vereist is om excessen te voorkomen.

Derhalve wordt voorgesteld, aan de hierboven reeds vermelde Raad voor Economische geschillen de bevoegdheid te geven zelfstandig een onderzoek in bepaalde bedrijfstakken in te stellen, teneinde na te gaan of zich in deze bedrijfstakken ernstige misbruiken van „economische macht” voordoen. Voorts wordt de mogelijkheid geopend voor leden van kartelverenigingen, klachten in te dienen bij de Raad, ingeval beslissingen zijn genomen, die in ernstige mate schade aan de betrokkene toebrengen, welke niet te voorzien was bij het aangaan van de overeenkomst.

De voorgestelde sancties zijn niet gering. Zo kan door de Raad worden bepaald, dat, indien zich in een bepaalde bedrijfstak misbruiken van een monopoliepositie voordoen, in deze bedrijfstak geen uitbreiding of „opslorping” van een onderneming uit dezelfde bedrijfstak kan plaatsvinden zonder toestemming van de Raad. Voorts kan tot ontbinding van kartelverenigingen ten aanzien van betrokkenen of tot ontbinding van vennootschappen worden overgegaan, indien aan personen een zware schade door bepaalde beslissingen is toegebracht. In dit laatste geval treedt de Raad als adviserende instantie op; de eigenlijke rechtsprekende instantie is voor deze gevallen het Hof van beroep.

Uit deze korte weergave van het ontwerp moge reeds blijken, dat dit zeer ver gaat. Daar staat tegenover, dat de doelstelling voor alles het bestrijden van excessen is, waartegen op zichzelf geen enkel bezwaar kan bestaan, mits maar de nodige waarborgen ten aanzien van de rechtszekerheid bij de bestrijding van deze excessen zijn gegeven.

Vergelijken we dit ontwerp met het in Nederland van kracht zijnde Kartelbesluit, dan zien wij ook hier essentiële verschillen. Terwijl Nederland als eis stelt, dat alle bedrijfsregelingen schriftelijk moeten worden opgemaakt en bij de Overheid moeten worden aangemeld, laat het Belgische ontwerp deze eisen doelbewust vallen. Dit is verklaarbaar als men de verschillende doelstellingen van beide regelingen ziet. Het Nederlandse Besluit, waarbij de invloed van de bezetter onmiskenbaar een belangrijke rol heeft gespeeld, beoogt in wezen de bedrijfsregelingen ondergeschikt te maken aan de verwezenlijking van bepaalde overheidsdoeleinden en legt derhalve een aanmeldingsplicht op; voorts geeft het grote bevoegdheden aan de Minister, zonder voldoende waarborgen, dat met alle belangen op voldoende rechtvaardige wijze wordt rekening gehouden.

Het Belgische wetsvoorstel daarentegen wil slechts excessen tegengaan en heeft derhalve geen aanmeldingsplicht van node, terwijl het verder de nodige waarborgen schept, dat niet onrechtvaardig tot bepaalde besluiten wordt gekomen.

Uit het bovenstaande zal het een ieder duidelijk zijn, dat er ook hier in geen enkel opzicht sprake is van uniforme regelen. Een herziening van onze kartelwetgeving, waarbij de geest van het Belgische ontwerp (het ontwerp zelf zouden we in zijn huidige vorm niet gaarne in ons land zien ingevoerd) zeer goed zou kunnen worden gevolgd, mag derhalve eveneens als een dringende eis worden gesteld.

Conclusie.

Wij hopen in het bovenstaande te hebben aangetoond, dat ten aanzien van een tweetal belangrijke onderwerpen de wetgeving in België en Nederland zeer aanzienlijk verschilt. Indien men evenwel op korte termijn tot de verwezenlijking van de economische Unie wil komen — en

de noodzaak daartoe is heden ten dage o.i. wel duidelijk genoeg gebleken — dan is daarvoor een voorwaarde, dat ten aanzien van deze onderwerpen uniforme regelingen worden afgekondigd.

Het contact, dat reeds regelmatig plaatsvindt tussen de ambtenaren van onze drie landen in de Raad voor de Economische Unie, zal zich derhalve ook op het terrein der wetgeving dienen uit te strekken; slechts op deze wijze kan worden verzekerd, dat de wetgevingen der landen op de duur naar elkaar zullen toegroeien en dezelfde wezenskenmerken zullen gaan vertonen.

Mr J. VAN WULFFTEN PALTHE.

DE GROOTTE VAN DE WONINGVOORRAAD.

De kort geleden gepubliceerde gegevens omtrent de gehouden Woning- en Gezinstelling bieden gelegenheid om de statistische gegevens, die bij andere gelegenheden zijn verzameld of langs deductieve weg zijn verkregen, aan een nadere beschouwing te onderwerpen. Daarbij zal blijken, dat de woningstatistiek geen eenvoudige wetenschap is. Met name de onzekerheid omtrent hetgeen onder een „woning” is te verstaan, maakt deze materie nog moeilijker.

De definitie, die bij de telling van 1930 is aangehouden, is het resultaat geweest van langdurig overleg tussen de betrokken instanties. Dit overleg was nodig, omdat bij de grote onzekerheid omtrent hetgeen onder een „woning” moet worden verstaan en de velerlei verschillende opvattingen, die omtrent de meest wenselijke omschrijving heersten, alles gedaan moest worden, wat mogelijk was om een definitie te vinden, waarin het subjectieve element zo klein mogelijk was.

Uitschakelen kan men dit element echter niet. Houdt men een zodanige definitie aan, dat men ieder complex van ruimten, door een afzonderlijk gezin bewoond, als woning aanmerkt, dan komt men tot een tamelijk groot aantal woningen. Telt men een deel van een woning, door een afzonderlijk gezin bewoond, *niet* als woning, dan houdt men een zeer beperkte definitie aan. Men vindt dan een veel kleiner aantal woningen, waarvan echter een aantal door meer dan één gezin bewoond is.

Beide werkwijzen leveren een onjuist beeld van de werkelijkheid, omdat tal van grotere woningen in de loop der tijden zodanig zijn gesplitst, dat inderdaad van meer dan één woning moet worden gesproken, terwijl evenzeer in tal van ongesplitste grotere woningen verschillende gezinnen samenwonen. De grens tussen beide groepen is niet scherp te trekken.

Bij de Amsterdamse Woningtelling van 1925 heeft men dit bezwaar ook reeds gevoeld. Daar heeft men deze oplossing gekozen, dat men met name bij oude koopmanshuizen, meestal gelegen in minder aanzienlijke straten, splitsing in verschillende woningen heeft aangenomen, wanneer de gedeelten van het perceel door de eigenaar afzonderlijk worden verhuurd. Is dit niet het geval, dan sprak men van samenwoning. Het bewonen van grote huizen door meer dan één gezin komt intussen in verschillende gemeenten in zulk een verscheidenheid voor, dat elke telling een belangrijk subjectief element blijft bevatten. Hierbij moet men zich neerleggen.

Bij de telling van 1930 werd ten slotte de volgende definitie aangehouden:

„Als woning wordt geteld elk perceel of perceelsgedeelte, dat volgens zijn inrichting als afzonderlijke woning is te beschouwen, met andere woorden, als woning voor bewoning van slechts één gezin of persoon dient, ook indien een gedeelte daarvan aan één of meer gezinnen dan wel kostgangers of kamerhuurders in onderhuur is afgestaan. Een perceelsgedeelte, dat door de eigenaar van het perceel afzonderlijk aan een (een afgescheiden leven leidend) gezin of persoon is verhuurd, wordt als een afzonderlijke

woning beschouwd, ook al maakte dit oorspronkelijk met een ander gedeelte van het perceel één woning uit".

Volgens deze telling waren aanwezig 1.815.661 bewoonde en 49.875 leegstaande woningen, dus in totaal 1.865.536 woningen.

Het maandelijks cijfer van het C.B.S. omtrent de woningproductie en de netto-vermeerdering van de woningvoorraad omvat het aantal nieuwgebouwde woningen en het aantal, dat door verbouw, splitsing enz. aan de voorraad is toegevoegd, verminderd met de woningen, die door verschillende oorzaken zijn vervallen. De woningen, die door splitsing zijn ontstaan, worden alleen medegerekend, wanneer de beide te vormen woningen voldoen aan de eisen der bouwverordening en voor de splitsing vergunning is verleend. Andere gevallen van splitsing, ook wanneer beide te vormen woningen afzonderlijk worden verhuurd, worden niet medegemeld.

Deze cijfers berusten dus op een andere en meer beperkte definitie dan het aantal van 1.865.536 woningen, geteld bij de woningtelling, verbonden aan de Volkstelling van 1930. Feitelijk zouden dus de uitkomsten van de Volkstelling 1930 en die van de sedert 1921 door het C.B.S. gepubliceerde woningstatistiek niet mogen worden opgeteld. Toch wordt dit steeds gedaan en zullen ook wij dit moeten doen.

GEDurende de jaren 1931 tot 1 Mei 1940 vermeerderde de voorraad met 338.729 woningen, zodat op 1 Mei 1940 aanwezig waren 2.204.265 woningen.

Sindsdien verliep volgens de gegevens van het C.B.S. de woningvoorraad als volgt:

Aantal gebouwde woningen (nieuw- en herbouw):		
1 Mei 1940—1 Juli 1945		40.620
1 Juli 1945—1 Jan. 1946		337
1 Jan. 1946—1 Jan. 1947		1.400
		42.357
Vermeerdering door andere oorzaken:		
1 Mei 1940—1 Juli 1945		12.613
1 Juli 1945—1 Jan. 1946		977
1 Jan. 1946—1 Jan. 1947		3.765
		17.355
	Totale vermeerdering	59.712
Vernietigde woningen:		
1 Mei 1940—1 Juli 1945		90.594
1 Juli 1945—1 Jan. 1946		1.973
1 Jan. 1946—1 Jan. 1947		2.903
		95.470
Vermindering van de voorraad door andere oorzaken:		
1 Mei 1940—1 Juli 1945		15.963
1 Juli 1945—1 Jan. 1946		1.044
1 Jan. 1946—1 Jan. 1947		4.142
		21.149
		116.619
Voorraad op 1 Mei 1940		2.204.265
Vermeerdering		59.712
		2.263.977
Vermindering		116.619
Woningvoorraad 1 Jan. '47		2.147.358

De op 31 Mei 1947 gehouden telling leverde het volgende resultaat:

aantal bewoonde woningen		2.057.489
aantal leegstaande woningen		7.642
onbewoonbaar door beschadiging		6.679
in gebruik als kantoor, enz.		14.084
Totaal		2.085.894 woningen

Tussen 1 Januari en 31 Mei 1947 werden voltooid 1.650 woningen, zodat men uiteindelijk komt tot een verschil van rond 63.000 woningen.

Hierbij moet in het oog worden gehouden, dat voor de jongste telling een andere definitie is aangehouden dan in 1930. Als woning werd namelijk beschouwd elk perceel of percéelsgedeelte, dat volgens zijn bouw is bestemd voor bewoning door één huishouden. Als maatstaf geldt de aanwezigheid van een eigen voordeur, die, hetzij van de openbare weg, hetzij van een gemeenschappelijk trappen-

huis of portaal toegang geeft tot de woning. Deze definitie is beperkter dan die van 1930.

Deze wijziging in de definitie verklaart voldoende het verschil tussen de uitkomsten van de berekening en van de telling 1947. Zonder twijfel zijn tal van ruimten, die in 1930 als „woning” zijn geteld, thans niet medegerekend, terwijl anderzijds allerlei ruimten, die in 1930 niet als woning werden beschouwd, thans tot „woningen” zijn gepromoveerd.

Daarnaast hebben de oorlogsverwoestingen een grote mate van onzekerheid geschapen, omdat de grens tussen licht en zwaar beschadigd en zelfs tussen zwaar beschadigd en totaal verwoest niet scherp is te trekken.

Op de bevrijdingsdatum waren, volgens de statistiek, licht beschadigd 386.475 woningen en zwaar beschadigd 40.711 woningen. Van de laatste waren op 1 Januari 1947 definitief hersteld 9.391 woningen, voorlopig hersteld 15.940, terwijl aan nog 15.380 woningen niets was gedaan. Volgens de telling waren echter op 31 Mei 1947 slechts 6.679 woningen onbewoonbaar door beschadiging.

De uitkomsten der voorlopige telling hebben, zoals de naam uitdrukt, een voorlopig karakter. Zij zijn gebaseerd op de ongecontroleerde opgaven van de tellers en eerst na de controle en bewerking van het eigenlijke telmateriaal zullen exacter gegevens ter beschikking komen.

Aannemend, dat het eindcijfer van 2.085.894 nog wel enige wijziging zal ondergaan, blijkt toch het aantal werkelijk aanwezige woningen aanmerkelijk lager te zijn dan het aantal, dat volgens de statistiek aanwezig moest zijn.

Deze verschillen zijn dus enerzijds toe te schrijven aan de globale bewerking van het telmateriaal, doch vermoedelijk voor het grootste deel aan de onzekerheid, die ten aanzien van de woningvoorraad bestaat. Hierbij hebben wij enerzijds te denken aan de oorlogsverwoestingen en beschadigingen, anderzijds ook aan de onzekerheid omtrent hetgeen onder een woning moet worden verstaan.

Er bestaat wel een zekere mate van eenheid, doordat de definitie van 1930 spreekt van een perceel of percéelsgedeelte, „dat krachtens zijn inrichting als een afzonderlijke woning is te beschouwen”, terwijl de definitie van 1947 spreekt van „volgens de bouw bestemd voor bewoning door één huishouden”. Deze laatste definitie is zonder twijfel meer beperkt, zodat het verschil tussen de berekende en de getelde woningvoorraad daarin een gereede verklaring kan vinden.

Geheel bevredigend is dit alles intussen niet. Wij kunnen nu voortgaan met onze statistiek en voortaan met de definitie van 1947 verder werken, tevreden en voldaan, dat wij de werkelijkheid nu weer zoveel procent dichter hebben benaderd. Maar hiermede zijn wij er niet.

Wij gaan nu uit van het cijfer 2.085.894 voor de woningvoorraad op 31 Mei 1947 en zullen dit van jaar tot jaar vermeerderen met het aantal woningen, dat door nieuwbouw, verbouw, splitsing, enz. met vergunning ingevolge de bouwverordening aan de voorraad wordt toegevoegd. Inmiddels zullen waarschijnlijk in verband met het ernstige tekort door splitsing andere woningen worden gevormd, die niet aan de bouwverordening voldoen, doch wel aan de definitie van 1947 en diensvolgens bij een volgende telling zullen worden medegemeld. Ook dit schept weer onzekerheid.

Wij stellen als eis van een goede volkshuisvesting, dat voor ieder gezin een afzonderlijke woning beschikbaar is, die aan bepaalde normen, afhankelijk van aard en samenstelling van het gezin, voldoet. Deze normen zijn van hygiënische, morele en culturele aard.

Lang niet alle woningen echter, die aan alle bekende of nog op te stellen definities voldoen, zijn in overeenstemming met deze normen. Dit is een bekend feit, dat wij hebben te aanvaarden, doch dat ons kan stimuleren tot stage arbeid voor de verbetering van de volkshuisvesting en opvoering van het woningpeil.

Daarnaast blijken echter nog duizenden of liever tien-

duizenden woningen te bestaan, waaromtrent geen eenstemmigheid heerst of zij al dan niet als woning zijn te beschouwen.

Deze ruimtecomplexen kunnen grotendeels aan de bovenbedoelde normen voldoen, in bepaalde opzichten schieten zij tekort. Daarmede doen zij schade aan de volkshuisvesting.

Dit alles geeft aan alle cijfers omtrent woningtekorten en zelfs aan alle woningstatistieken slechts een betrekkelijke waarde, hetwelk te ernstiger is, omdat de onzekerheid regionaal tot verschillende opvattingen en dus tot uiteenlopende tekortcijfers kan leiden.

Dit blijkt reeds nu, wanneer men naast elkaar stelt de woningvoorraad volgens de statistiek van 31 December 1946 en de uitkomst van de telling. Terloops zij opgemerkt, dat het eindcijfer van de eerste kolom enigszins afwijkt van het boven gegeven cijfer voor 1 Januari 1947. Dit verschil is toe te schrijven aan onzekerheid omtrent de vermeerdering en vermindering van de woningvoorraad gedurende de bezettingsjaren.

	Woningvoorraad		Verschil	
	Volgens statistiek 31-12-'46	Volgens woningtelling 31-5-'47		
Groningen	111.851	109.505	2.346	2,1 %
Friesland	115.985	111.623	4.362	3,75 %
Drenthe	56.593	53.392	3.201	5,7 %
Overijssel	133.310	131.135	2.175	1,64 %
Gelderland	206.676	200.442	6.234	3 %
Utrecht	120.622	120.196	426	0,35 %
Noord-Holland	450.982	446.694	4.288	0,95 %
Zuid-Holland	559.868	534.731	25.137	4,5 %
Zeeïand	65.322	62.397	2.925	4,5 %
Noord-Brabant	213.376	204.112	9.264	4,35 %
Limburg	125.296	111.427	13.869	10,1 %
Noord-Oostpolder		240	-240	
	2.159.881	2.085.894	73.987	3,42 %

De cijfers van de tweede kolom zijn doorlopend lager dan die van de eerste. De verschillen lopen echter zeer uiteen en missen iedere regelmaat. Zij demonstreren intussen, waartoe de verschillen in opvatting omtrent hetgeen onder een woning is te verstaan, kunnen leiden.

Op het ogenblik is dit nog niet zo erg, omdat het woningtekort allerwegen zo groot is, dat iedere aanbouw verantwoord is. Op de duur echter zullen wij tot verscherping van onze definities moeten komen, omdat alleen een zo juist mogelijk inzicht in de werkelijke situatie tot zo juist mogelijke maatregelen kan leiden. Dit is echter een uitermate moeilijke vraagstuk.

Dr Ir H. G. VAN BEUSEKOM.

ZUID-AFRIKA EN DE DOLLARSCHAARSTE.

Hoe paradoxaal het ook voor de Nederlandse lezer moge klinken, Zuid-Afrika heeft ook zijn dollarcrisis. Het onderwerp van de dollarcrisis is hier zelfs zeer actueel en dit niet alleen in de kring der deskundigen. Dat het dollarprobleem hier vooral wordt gezien als een Engels probleem, is begrijpelijk, wanneer men de economische en politieke banden tussen Zuid-Afrika en Engeland in het oog houdt¹⁾.

Direct heeft Zuid-Afrika niet met een dollarschaarste te kampen, omdat het land over een behoorlijke goudvoorraad beschikt en deze door jaarlijkse productie kan aanvullen. Goud betekent dollars en daarom klinkt het begrip dollarschaarste voor een land, wiens belangrijkste exportproduct goud is, inderdaad paradoxaal. Het directe probleem ligt dan ook niet in een acuut tekort aan dollars, zoals dat bij de meeste landen wel het geval is, maar in de gevolgen van de dollarschaarste van andere landen, speciaal Engeland. Deze gevolgen zullen wij daarom

¹⁾ In een tweetal artikelen, welke op 29 Augustus en 5 September 1947 van de hand van ondergetekende in het bekende weekblad „Die Huisgenoot” verschenen, is het probleem echter ruimer gesteld en is vooral ook aandacht aan Nederland besteed. Aan bovengenoemde artikelen is in dit opstel het een en ander ontleend.

in de eerste plaats nagaan, terwijl wij daarna de gouden deviezenpositie van de Unie voor de toekomst nader zullen bezien.

Zoals reeds opgemerkt, is Zuid-Afrika economisch nauw met Engeland verbonden. De uitvoer van de Unie gaat nog steeds voor het grootste deel naar Engeland, terwijl ook bij de invoer Engeland bovenaan staat, hoewel in de laatste tijd de Verenigde Staten Engeland opzij en vermoedelijk zelfs al voorbij gestreefd hebben.

Involed op de handel.

In de eerste plaats heeft de bekende dollarlening van de Verenigde Staten aan Engeland invloed op Zuid-Afrika uitgeoefend, in die zin, dat deze lening de voorwaarde bevatte, dat Engeland zijn invoer uit de Verenigde Staten niet mocht beperken. Indien dus Engeland al bereid is meer goederen in de Unie te kopen — de handelsbalans van de Unie met Engeland is sterk passief — dan beletten de bepalingen van de dollarlening dit.

Er is echter nog een belangrijker reden, waarom de dollarnood van Engeland diens aankopen in de Unie tot het uiterste gereduceerd heeft. De Unie betaalt namelijk haar invoeroverschot van Engeland met goud. De Unie levert zelfs veel meer goud dan het tekort op haar betalingsbalans met Engeland bedraagt. Volgens overeenkomst levert de Unie Engeland jaarlijks voor een bedrag van minstens £ 70 miljoen aan goud (practisch de gehele productie). Het deel hiervan, dat niet dient ter aanzuivering van de betalingsbalans, wordt dus verkocht tegen ponden. Engeland heeft daartegenover echter de verplichting op zich genomen om de Unie al die valuta, die zij nodig heeft (behalve de dollars, die de Unie zich zelf verschafft door rechtstreekse verkoop van goud naar de Verenigde Staten) te leveren in goud voor ponden. Intussen is ook deze omzetting niet zo groot, dat daarmede het pondensaldo verdwijnt. Op die wijze is er ten behoeve van Zuid-Afrika een pondensaldo ontstaan, dat gedurende de eerste tijd nog wel zal toenemen, aldus de voorspelling van „The Economist” van 20 Juli 1946.

Het is dus duidelijk, dat, hoe groter het saldo van de Engels-Zuidafrikaanse handelsbalans is, hoe meer goud Engeland van de Unie krijgt, respectievelijk hoe minder reden er is om het bedrag van £ 70 miljoen in gevaar te brengen. Het merkwaardige is dus, dat, omdat de Unie betaalt met het beste devies ter wereld, namelijk goud, zijn uitvoer extra wordt bemoeilijkt. Het belang van de Unie eist echter, dat zij haar producten, ook de zgn. luxegoederen, zoals vruchten en wijnen, kan afzetten. En bij deze afzet speelt Engeland de belangrijkste rol. Het is dan ook niet te verwonderen, dat over dit „conflict” besprekingen te Londen werden gevoerd. Hoewel over het resultaat der onderhandelingen nog geen officiële mededelingen zijn gedaan, is wel bekend geworden, dat aan Engeland credit zal worden verleend, waarbij de verwachting werd gewekt, dat daarmede in eerste instantie Zuidafrikaanse vruchten en landbouwproducten zullen worden gekocht. De genoemde bedragen, £ 60—£ 80 miljoen, zijn echter rijkelijk hoog voor zodanige aankopen, zelfs over verschillende jaren verdeeld.

De kapitaaltoestroming.

Een tweede terrein, waarop men gevolgen van de Engelse dollarschaarste verwacht, is dat van het kapitaalverkeer tussen Engeland en Zuid-Afrika. Enerzijds heeft men gesproken van een mogelijke kapitaalvlucht van Engeland naar de Unie, terwijl anderzijds minister Attlee juist verwachtingen van een beperking der kapitaalinvesteringen van Engeland in de Unie heeft gewekt.

Eerst de mogelijke kapitaalvlucht. Het is niet eenvoudig om uit te maken, of er werkelijk van een vlucht van het Engelse in het Zuidafrikaanse pond als een ge-

volg van een mogelijke waardedaling van het Engelse pond (welke dan niet zou worden gevolgd door een daling van het Zuidafrikaanse pond) kan worden gesproken. Wat men kan nagaan, is, dat er kapitaal van Engeland naar de Unie is overgemaakt²⁾ en zelfs dit is nog niet zo eenvoudig, omdat er allerhande kapitaaltransacties tussen Engeland en de Unie zijn. In de eerste plaats wordt Engels kapitaal in de Unie blijvend belegd of geïnvesteerd, maar ook vinden er effectentransacties plaats tussen de Londense en Johannesburgse effectenbeurs als een gevolg van arbitrage. Het staat echter wel vast, dat er van een blijvende belegging of investering op belangrijke schaal kan worden gesproken. Minder positief is te zeggen, in hoeverre hier van kapitaalvlucht sprake is. Het rendement op het kapitaal is in de regel in de Unie hoger dan in Engeland, zodat ook hierin reeds een motivering van de kapitaaltoevloeiing te vinden is. Zeer waarschijnlijk echter zijn ook „veiligheidsoverwegingen” aan het kapitaalverkeer niet vreemd. Vooral het feit, dat de kapitaaltoevloeiing sterker geworden is in 1947, toen de datum van de „verwisselbaarheid van sterling” (15 Juli 1947) naderde, kan daarop wijzen. Dat deze verwisselbaarheid inderdaad de Engelse monetaire autoriteiten voor ernstige moeilijkheden heeft geplaatst, althans de moeilijkheden in aanzienlijke mate heeft doen toenemen, is sedertdien wel gebleken. Zowel in Engeland als in Zuid-Afrika is sterk met de mogelijkheid van een verlaging van het Engelse pond sterling gerekend; en deze mogelijkheid wordt in bepaalde kringen nog steeds aanwezig geacht. Wij komen daarop echter hieronder nog terug.

Over de omvang van de kapitaaltoevloeiing in Zuid-Afrika doen fantastische getallen de ronde. Deze cijfers zijn gebaseerd op incidentele mededelingen van bepaalde zijden. Zo heeft de voorzitter van de Kamers van Nijverheden van Noord Transvaal in een interview met „The Star” (19 Juli 1947) verklaard, dat Amerikaanse en Britse firma's meer dan £ 50 miljoen voor directe investering in de Unie beschikbaar hadden. Meer dan de helft zou betrekking hebben op Brits kapitaal. De gouverneur van de Suid-Afrikaanse Reservebank, Dr M. H. de Kock, heeft echter in het jongste jaarverslag van deze instelling gezegd, dat de kapitaalbedragen, welke de Unie binnenkomen, aanzienlijk zijn, doch niet zo hoog als wel wordt aangenomen. Volgens Dr de Kock kan het netto-bedrag der kapitaaltoevloeiing in het afgelopen boekjaar (eindigende 31 Maart 1947) niet veel groter zijn dan £ 20 miljoen³⁾.

De dollarcrisis van Engeland zal echter, nu zij zo acut is geworden, misschien juist een tegenovergestelde uitwerking op het kapitaalverkeer met Engeland hebben. Ofschoon het transfer van gelden binnen het sterlingblok in het algemeen wordt vrijgelaten, is er een andere maatregel, welke de investering van Engels kapitaal in Zuid-Afrika kan beletten. Deze maatregel berust op de Investment (Control and Guarantees) Act van 1946, welke nieuwe investeringen van een overheidsvergunning afhankelijk maakt. Ook voor investering van Engels kapitaal in de Unie is een vergunning van de Engelse Schatkist nodig en er zijn gevallen, waarin een zodanige toestemming is geweigerd. Nu heeft minister-president Atlee onlangs aangekondigd, dat in verband met de noodzakelijkheid om de uitvoer te vergroten, de investeringscontrole moet worden verscherpt. Het kapitaal moet beschikbaar worden gesteld voor doeleinden, welke direct de uitvoer van Engeland bevorderen of de industriële structuur van het land versterken. De belegging van Engels kapitaal in de Unie zal dus ook aan deze ver-

eisten moeten voldoen; dit betekent, dat uitsluitend het Engelse belang, en niet het belang van de Unie, de doorslag zal geven.

Heeft de Unie Engels kapitaal nodig?

In verschillende kringen wordt de vraag gesteld, of een eventueel verminderde kapitaalinvestering van de zijde van Engeland geen nadelige invloed op de industriële ontwikkeling van de Unie zal hebben. Men weet, dat in de laatste jaren de industrie een enorme uitbreiding heeft ondergaan en dat nog voortdurend nieuwe bedrijven worden opgericht. Met betrekking tot de vorenstaande vraag kan allereerst worden opgemerkt, dat Engeland niet het enige land is, dat bereid is kapitaal in Zuid-Afrika te investeren. Tal van andere landen, waarbij de Verenigde Staten vooraan staan, willen graag kapitaal in de Unie beleggen. Zelfs landen als Frankrijk en Italië hebben, ondanks hun deviezenmoeilijkheden, maatschappijen in dit land opgericht. Maar de belangrijkste vraag, die wordt gesteld, is, of de Unie zelf geen kapitaal heeft om het land te ontwikkelen. Een blik op de balans van de Reservebank, die per 31 Maart 1947 een goud- en deviezenvoorraad van meer dan £ 200 miljoen vertoonde, leert ons, dat de nodige gelden ruimschoots aanwezig zijn. Hierbij vergeleken is de kapitaaltoevloeiing van £ 20 miljoen in een jaar niet van groot gewicht. Het gaat echter niet om het bedrag, dat beschikbaar is, maar het bedrag, dat werkelijk wordt geïnvesteerd. De bezitters van het kapitaal moeten bereid en in staat zijn om nieuwe ondernemingen te scheppen of om bestaande bedrijven uit te breiden. Daarom is de investering van buitenlands kapitaal toch van belang. Daarbij komt nog, dat de buitenlandse kapitaalbezitters dikwijls dochterondernemingen stichten van buitenlandse maatschappijen en dat zij hun (buitenlandse) ervaring, bekwaamheid en soms het technische personeel, ter beschikking van de Zuidafrikaanse onderneming stellen.

Positie Engelse en Zuidafrikaanse pond.

Zoals al reeds opgemerkt, is hier te lande sterk rekening gehouden met een mogelijke daling van het Engelse pond, waaraan dan onmiddellijk de kwestie wordt gekoppeld van het al of niet volgen van het Zuidafrikaanse devies. Dit laatste is naar mijn mening geenszins zeker, ook al worden ten gunste van een zodanige politiek hier ook stemmen gehoord. Zuid-Afrika heeft zijn zelfstandige plichten ten opzichte van Bretton Woods. Maar afgezien nog daarvan is voor Zuid-Afrika de situatie geheel anders dan voor Engeland. Van een acute dollarschaarste is hier geen sprake en het belangrijkste „exportartikel”, goud, is ook thans onbepert verkoopbaar tegen een vaste prijs van \$ 35 per ounce⁴⁾. Voor de overige exportproducten is de prijs niet zo belangrijk met betrekking tot de afzet, dat hij een depreciatie zou wettigen. De kosten van levensonderhoud zijn al zeer hoog in de Unie en door een daling van de valutakoers zou de situatie zeer ernstig, zo niet onhoudbaar, worden. De nauwe banden met Engeland, waarop de voorstanders van het volgen van het Engelse pond zich beroepen, bleken toch ook in 1931 niet van voldoende gewicht om het Londense voorbeeld te volgen. En toen was er meer reden voor dan nu. Echter de politiek, ook de monetaire, is een onberekenbare factor.

Intussen willen wij niet de indruk wekken, dat wij een daling van het Engelse pond verwachten. Wij kunnen nog steeds niet inzien, dat de Engelse moeilijkheden door een depreciatie kunnen worden opgelost; wij geloven zelfs, dat zij met betrekking tot het binnenland ernstig zouden toenemen.

⁴⁾ Overigens zou een daling van het Zuidafrikaanse pond, resp. een stijging van de goudprijs voor de goudindustrie, zeer welkom zijn. In deze kringen wordt geklaagd over de gestegen kosten bij gelijkebliven prijs.

¹⁾ Hoewel Engeland een strenge deviezencontrole handhaaft, wordt het kapitaalverkeer met de Dominions in de regel toegelaten.

²⁾ Zie ook: Aantekening „De jaarlijkse rede van de President van de Zuid-Afrikaanse Reservebank”, in „E.-S. B.” van 20 Augustus jl., blz. 667, en „De valutapositie van de Zuid-Afrikaanse Reservebank” in „E.-S. B.” van 27 Augustus jl., blz. 688.

Toekomstige deviezenpositie van Zuid-Afrika.

Zuid-Afrika moge dan op het ogenblik niet met een dollar- of valutakort te kampen hebben, men moet de situatie anderszids ook niet te rooskleurig voorstellen. De goudvoorraad bedroeg op 31 Maart 1947 nog ongeveer £ 200 miljoen, doch men moet niet vergeten, dat er een belangrijke achterstand in de goederenvoorziening valt in te halen. In welke mate deze vergrote (achterstallige) import de deviezenpositie kan aantasten, tonen de cijfers over het afgelopen jaar aan. In het jaar, eindigende op 31 Maart 1947, verloor de Reserwebank ongeveer £ 52 miljoen aan goud en ongeveer £ 32 miljoen aan deviezen. Nu zijn deze verliezen niet geheel te wijten aan het importoverschot. In dat jaar werd ongeveer £ 20 miljoen aan de Verenigde Staten betaald uit hoofde van de Lend-Lease-overeenkomst en £ 6 miljoen aan het Internationale Monetaire Fonds, terwijl ook nog andere „eenmalige” betalingen voorkwamen. Daartegenover staat echter een kapitaalimport van per saldo meer dan £ 20 miljoen. Het totale goud- en deviezenverlies was dus meer dan £ 100 miljoen. Indien dit zo door zou gaan, zou ook Zuid-Afrika spoedig zijn valutamoelijkheden hebben. Zoals gezegd, is echter een deel van het deviezenverlies slechts „eenmalig”, terwijl men bovendien moet verwachten, dat de „achterstand” in de invoer steeds minder wordt. Toch is ook de toestand van een land, dat in hoge mate van zijn goudproductie afhankelijk is, bij steeds stijgende goederenprijzen en een constante goudprijs niet zonder zorgen. Temeer, daar veel kapitaal nodig is voor de oprichting van nieuwe industrieën, teneinde het gevaar ener „eenzijdige structuur” te verminderen.

Pretoria, 11 September 1947. Prof. Dr H. W. J. WIJNHOLDS.

DE VRACHTENMARKT.

Het huidig beeld der vrachtenmarkt verschilt niet onbelangrijk met dat van eind Juni begin Juli jl. Leek het aanvankelijk gewent zich bij de beoordeling der vooruitzichten op korte termijn enige reserve op te leggen — de daling van het vrachtenpeil kon immers van tijdelijke aard zijn — de reactie heeft inmiddels een zodanige omvang genomen, dat het nuttig lijkt daaraan ook te dezer plaatse aandacht te wijden. Onderstaande bekropte tabel, aantonend enkele der hoogste en laagste vrachten in 1946, het vrachtenpeil in Januari jl. en de vrachtcijfers, die recentelijk, d.w.z. tweede helft Augustus werden betaald, geeft een indruk van de neerwaartse trend:

Van	Naar	Lading	Vrachtbasis	1946		1947	
				Hoogste vracht	Laagste vracht	Januari	Tweede helft Augustus
La Plata rivier	Antwerpen/Rotterdam	Graan	per ton van 20 cwt	\$ 19,—	78/-	\$ 17,—	\$ 12,75
Noord-Amerika	Veren. Koninkrijk Nederland	Kolen	„	81/-	—	81/-	\$ 13,50
			„	\$ 12,65	\$ 8,—	\$ 10,55	\$ 7,50

Ook de uitgaande kolenvrachten van Rotterdam naar West-Italië zijn niet onbelangrijk teruggelopen, t.w. van 22/- à 23/- tot 19/6 per ton, zowel voor spoedige als voor iets latere aflading. Illustratief voor de minder gunstige beoordeling der vooruitzichten op langer termijn is ook de bevrachting van tonnage van Noord-Amerika naar Noord-Frankrijk voor het vervoer van kolen, achtereenvolgende reizen gedurende drie jaren, op basis van \$ 8 voor het eerste en \$ 7 voor het tweede en derde jaar, vergeleken met de oude W.S.A. (War Shipping Administration)-vracht van \$ 12,15 en een vracht van \$ 11,65 enkele maanden geleden voor achtereenvolgende reizen gedurende twaalf maanden betaald. Er dient overigens op gewezen te worden, dat begin Augustus de kolenvrachten van Noord-Amerika naar West-Europa zich op een nog lager peil dan het huidige bevonden. Zo werd o.a. \$ 6,25 / \$ 6,50 naar Nederland bij herhaling door reders van prompte schepen geaccepteerd. Een — tijdelijke? — stimulans werd aan de markt gegeven door de beslissing der United States Maritime

Commission om alle lopende „bareboat charters” per 31 Augustus jl. te beëindigen. Aanvankelijk verluide, dat nieuwe voorwaarden zouden worden vastgesteld en dat kolen- en graanbevrachtingen van Noord-Amerikaanse havens slechts op basis der herziene „Warshipvoy”-charter mochten worden gesloten. Sedertdien bleek, dat het niet in de bedoeling der U.S.M.C. ligt, de huurbasis zelve te wijzigen; doch dat de minimumperiode, gedurende welke voortaan schepen op „bareboat basis” kunnen worden gehuurd, zestig dagen bedraagt, terwijl een opzeggingstermijn van vijftien dagen in acht moet worden genomen. Bovendien komen evt. exploitatieverliezen — tot dusver voor de helft voor rekening der U.S.M.C. — voortaan geheel ten laste der huurders, terwijl deze laatsten, bijaldien zij op „bareboatbasis” gehuurde schepen wederom ter beschikking der U.S.M.C. stellen, gedurende een tijdvak van twee maanden geen andere tonnage toegewezen krijgen. Als gevolg der wijziging in de zgn. „accounting period” kan de huurder (operator) nieuwe verliezen niet langer verrekenen met baten, resp. overschotten onder de tot dusver geldende regeling behaald. Inmiddels werden reeds 200 schepen aan de U.S.M.C. teruggeleverd; men verwacht, dat nog 100 schepen zullen volgen.

Aanleiding tot deze beslissing der U.S.M.C. was de scherpe daling op de vrachtenmarkt en de daaruit voortvloeiende ernstige exploitatieverliezen voor schepen onder Amerikaanse vlag. De U.S.M.C. is van oordeel, dat de jongste daling een gevolg is van „het overmatig aanbod van Amerikaanse tonnage”. In hoever hier veeleer moet worden gesproken van tweeërlei oorzaak, t.w. toenemend aanbod van tonnage — uit de grote reservevloot kan zo nodig vrijelijk worden geput — en, in verband met het Europees tekort aan dollars en daaruit voortvloeiende invoerbeperkingen, verminderde vraag, zij in het midden gelaten. In ieder geval zullen de vrachten naar ruwe schatting \$ 1,50 à \$ 3 per ton moeten stijgen, wil de Amerikaanse „operator” tenminste zijn kosten dekken.

Dat ook voor de niet-Amerikaanse reder de beslissing der U.S.M.C. welkom is, behoeft geen betoog. Zijn exploitatiekosten mogen dan al over de gehele lijn belangrijk lager zijn — onderstaande vergelijkende tabel der gages voor matrozen geeft een indruk van het verschil in gages —, een halvering van het tot dusver geldend vrachtenpeil kan ook hem niet onverschillig laten. De exploitatiekosten zijn, vergeleken met vóór de oorlog, aanzienlijk gestegen en het oponthoud in tal van havens, waardoor de reisduur in vele gevallen belangrijk wordt verlengd, is een toenemende bron van zorg.

Gemiddelde maandelijkse gage plus extra's van een matroos (A.B. Seaman) omgerekend in U.S.A.dollars ¹⁾.

Amerika	\$ 290
Engeland	„ 103
Canada	„ 150
Noorwegen	„ 101
Zweden	„ 86
Denemarken	„ 85
Frankrijk	„ 79
Nederland	„ 74

¹⁾ Publicatie van de afd. Research and Statistics der National Federation of American Shipping.

Deze cijfers zijn globaal, daar de extra's in de vorm van bonussuitkeringen in de verschillende landen min of meer aanzienlijke verschillen tonen. In Amerika komt bijv. het totaal der „bonuses” voor een A.B. op bijna \$ 100 per maand bij een basisgage van \$ 192 per maand.

Het is deze beslissing der U.S.M.C., die aanleiding tot een licht herstel — vergeleken met het dieptepunt van enkele weken geleden — is geweest. Ofschoon kolen- en graanverscheper hun biedingen hebben verhoogd tot \$ 3,50

à \$ 4 beneden de oude W.S.A.-vracht, betekent dit in feite slechts een vracht van rond \$ 7,15 vergeleken met de oude schaalvracht van \$ 11,15 en het maximum van \$ 12,65, dat in 1946 werd betaald. Ook elders doet het ingrijpen der U.S.M.C. zijn invloed gelden, hetgeen moge blijken uit de stijging der kolenvracht van Noord-Amerika naar West-Italië tot \$ 10,40 tegen \$ 8,05 kort geleden, naar Zweden tot \$ 11,75 tegen \$ 8,50 en naar Zuid-Amerika tot \$ 10,25 tegen \$ 9,95.

Of deze maatregel afdoende zal blijken om een hernieuwde daling te voorkomen, wanneer straks de invloed der gedwongen beperking, die Europa zich tengevolge van het acuut tekort aan „hard money”, in casu U.S.-dollars, op het stuk van aanvoer uit Amerika gedwongen ziet toe te passen — men schat de inkrimping van de wereldhandel uit deze hoofde op tien procent — dient afgewacht. Er is vooralzoo weinig aanleiding de naaste toekomst rooskleurig in te zien.

Reeds eerder heb ik gewezen op de smalle basis, waarop de huidige bedrijvigheid op de vrachtenmarkt berust, t.w. het éénrichting verkeer van Noord-Amerika naar Europa. Nu het nijpend tekort aan dollars verschillende landen dwingt de invoer uit Amerika drastisch te beperken, dient met een verminderde vraag naar tonnage rekening te worden gehouden. Ongetwijfeld zal het in de eerste plaats de Amerikaanse vlag zijn, die de gevolgen van een en ander ondervindt. Los van de zoveel hoger exploitatiekosten, die, naarmate de „sellers' market” tot het verleden gaat behoren en de concurrentiefactor aan betekenis wint, de Amerikaanse reder in een nadeliger positie plaatst, verlangt het merendeel der Amerikaanse reders betaling der vracht in dollars, d.w.z. in een valuta, die uiterst schaars is en de invoerlanden juist uit deze hoofde dwingt onmisbare aankopen waar mogelijk op „soft currency markets” te effectueren. Dat overigens ook de leden der Transatlantic Steamship Conference de jongste daling op de vrachtenmarkt niet als een tijdelijk verschijnsel beschouwen, blijkt uit de verlaging van 45 tot 42½ dollarcenten per 100 lbs, waartoe met ingang van September ten aanzien van het vervoer tussen de Noord-Amerikaanse Oostkusthavens en Antwerpen, Rotterdam en Amsterdam is besloten.

Het kortelings verschenen rapport der Zuid-Afrikaanse scheepvaartcommissie citeert o.a. een uitspraak van J. F. Cannan, Chief Representative of the Ministry of War Transport in Zuid- en Oost-Afrika, dat binnen enkele jaren, wanneer de thans in verschillende landen in aanbouw zijnde schepen in de vaart zijn en de wereldhandel zich niet zal hebben hersteld, z.i. met een surplus aan tonnage van 10 tot 20.000.000 tons moet worden gerekend. De waarde, die aan een dergelijke prognose mag worden toegekend, in het midden latend, is het niet voor bestrijding vatbaar, dat een normale ontwikkeling der wereldvrachtenmarkt staat en valt met het herstel van de wereldhandel. Vooralsnog zijn de vooruitzichten in dit opzicht, althans voor de naaste toekomst, weinig bemoedigend en het is dan ook begrijpelijk, dat men in rederskringen de nodige reserve betracht.

C. VERMEY.

AANTEKENINGEN.

HET SAARGEBIED.

Mevr. Dr R. H. M. Worsley schrijft ons:

Na het Ruhrgebied en Opper-Silezië is het Saargebied één van de belangrijkste productiecentra van steenkool en staal op het vasteland van Europa. Zijn productiepotentieel en de aanwending daarvan hebben grote invloed op de plannen voor de wederopbouw van Europa.

Het gebied rust letterlijk op een fundament van steenkool, die tot een diepte van 2.000 m reikt en door de Toronto-conferentie in 1913 werd getaxeerd op 16 milliard ton, tegen circa 12 milliard ton in Frankrijk.

Na de tweede wereldoorlog wordt het Saargebied door

Frankrijk bestuurd, dat daarvoor kolonel Gilbert Grandval, een bekende partisanenleider, heeft aangewezen. Het gebied verkeert in een eigenaardige positie. Het is niet langer Duits, maar het is ook nog niet Frans. Juridisch behoort het aan Duitsland en het is het vierde gebied van de Franse zône. Het wordt door de Fransen echter anders behandeld dan de andere delen van hun bezettingszône. Kolonel Grandval en zijn militair bestuur te Saarbrücken zijn nl. practisch onafhankelijk. Het gebied wordt door hen eigenlijk geïsoleerd. Het doel is, de bevolking in staat te stellen zich op haar toekomstige verhouding tot Frankrijk te beraden zonder dat daarbij invloed van buiten kan worden uitgeoefend. Buitenlandse waarnemers worden echter, met toestemming van de Franse autoriteiten, overal toegelaten.

Van het begin af hebben de Fransen een eigen kijk op het Duitse probleem gehad. In tegenstelling tot de Britse en Amerikaanse zienswijze wordt de last van de bezetting niet afgewenteld op de belastingbetaler. Het budget van de Franse zône, nauwkeurig opgemaakt op grond van de inkomsten, vertoont een klein overschot. Dit verschil is o.a. daaraan toe te schrijven, dat de Fransen in Duitsland zitten met het doel er zo lang mogelijk te blijven, in tegenstelling tot de Engelsen en Amerikanen. Zij erkennen openlijk, dat zij het economisch potentieel van het Saargebied nodig hebben voor de wederopbouw van Frankrijk. Zo vereist het plan Monnet voor 1947 de beschikking over 78 miljoen ton steenkool, waarvan slechts 55 miljoen door Frankrijk zelf kan worden geleverd. De respectieve getallen voor 1950 zijn 86 miljoen ton en 65 miljoen ton. Indien de economische en financiële integratie van het Saargebied in de Franse huishouding is voltooid en de productie van de Saarmijnen kan worden onttrokken aan de pool van de Europese steenkoolorganisatie, zal de wederopbouw van Frankrijk in belangrijke mate kunnen worden versneld.

De Franse autoriteiten zijn erin geslaagd het Saargebied tot werken te brengen. Zowel Fransen als Duitsers werken er hard. De mijnwerkers arbeiden 8 uur per dag evenals andere arbeiders, kantoorpersoneel, bedrijfsleiders. Franse ambtenaren werken niet zelden van 9 uur 's morgens tot 8 uur 's avonds. Overwerk wordt graag, waar nodig, verricht, hoewel de Duitsers voor hun geld, evenals elders, weinig kunnen kopen. Overwerklozen in de mijnen worden gegeven in de vorm van voedsel of andere gebruiksmiddelen. Zo krijgen de mijnwerkers een vrij hoog kolenrantsoen, dat van 3 tot 6 ton per jaar varieert al naar gelang van het aantal jaren, dat zij in de mijnen hebben gewerkt. Gedurende de winter werken de mijnwerkers op Zondag voor de winning van steenkool voor huisbrand. Ook hout is in beperkte hoeveelheden voor dit doel beschikbaar. Bovendien zijn de Fransen erin geslaagd de productie van elektrische energie te verhogen. Ondanks het toegenomen verbruik, nl. 2½ maal zoveel als in 1938, kan elektrische energie worden uitgevoerd zowel naar Frankrijk zelf als naar de Franse zône in Duitsland. Tenslotte is de productie van gas eveneens stijgende, zodanig, dat de eniger tijd gas naar Zwitserland zal kunnen worden geëxporteerd. Wat de steenkool zelf betreft, de productie ervan is van 3,5 miljoen ton in 1945 toegenomen tot 7,9 miljoen ton in 1946; in het eerste halfjaar van 1947 was de productie bijna 5 miljoen ton. De productie in 1938 was 14,4 miljoen ton.

Dit gunstige resultaat wordt veroorzaakt door: 1. de Franse steenkoolpolitiek, 2. de medewerking van de mijnwerkers en 3. de betrekkelijk geringe schade aan de mijnen.

De Fransen exploiteren de mijnen met een kleine, maar zeer deskundige staf, die een grondige technische kennis van de mijnbouw bezit en een diep inzicht in de psychologische gesteldheid van de Duitse arbeiders, waarbij kennis van de Duitse taal hen zeer dienstig is. De Fransen hebben de organisatie van de „Saarkohlen A.G.”, een aan het voormalige „Reich” behorende vennootschap, gehandhaafd.

Aan deze vennootschap behoren alle Saarmijnen. Alleen het Duitse bestuur is door een Frans directorium vervangen. De Duitse ingenieurs worden, met achteruitzetting van een of twee rangen, gehandhaafd. De Fransen schijnen tevreden te zijn met de mate, waarin de Duitsers medewerken. Zij klagen wel over gebrek aan geschoolde arbeid, machine-onderdelen en dergelijke, die gewoonlijk uit het Ruhrgebied komen. Amerikaanse machines blijken te groot te zijn. Het gebrek aan machines wordt als oorzaak aangemerkt van het toegenomen aantal mijnwerkers, t.w. op 26 Juli jl. 45.800 tegen 43.660 in 1938.

De lonen zijn laag, hoewel in de laatste tijd stijgend. Een houwer verdient 42 tot 60 mark per week. De koers van de mark in Zwitserland is 2 à 2½ francs per 100. Dit betekent, dat omgerekend in Engels geld de mijnwerker in het Saargebied een weekloon krijgt van 2/6 à 3/. In Duitsland is 2 dagen loon echter genoeg om het weekrantsoen te betalen. De stimulans om te werken is dan ook niet gelegen in het geldloon, maar in het voedsel, dat de mijnwerker aan de mijnen ontvangt, zoals dagelijks uitstekende soep, brood, 2 ons boter, 3 à 4 ons vlees, 15 sigaretten. Verder krijgt hij maandelijks een bonus van 3 pond margarine en 1½ pond surrogaatkoffie en synthetische honing, als hij regelmatig werkt. Tenslotte ontvangt hij jaarlijks een stel kleren, een paar schoenen en andere gebruiksgoederen. De overige Saarlanders, die met minder tevreden moeten zijn dan de mijnwerkers, misgunnen de laatsten hun geprivilegieerde positie niet.

Ook in hun behuizing zijn de mijnwerkers bevoorrecht. Van de 27.700 mijnwerkersgezinnen wonen 12.300 in een eigen huis, 5.500 in huizen van de mijnen en 9.900 in huurhuizen. Slechts 12 pCt van deze woningen is beschadigd. Indien 150 nieuwe huizen zouden worden gebouwd en reparaties werden aangebracht aan de licht beschadigde woningen, zou het gehele vraagstuk zijn opgelost. De toestand in het gehele Saargebied is zo, dat van de 114.256 woningen 64.701 vernield zijn.

De uitrusting van de mijnen is enigszins achteruitgegaan, maar over het algemeen is zij moderner dan in menige Engelse mijn.

De klachten van de Fransen gaan over het te geringe aandeel, dat zij van de Saarproductie krijgen; verder, dat Frankrijk de steenkool, die het ontvangt, in dollars moet betalen, terwijl de export uit het Saargebied naar andere Duitse gebieden in marken wordt betaald en de betaling bovendien te lang op zich laat wachten. Overigens hebben de Fransen — en met hen de Duitsers — er vertrouwen in, dat zij, mits zij de nodige machines krijgen, het vooroorlogse productiepeil zullen bereiken.

Wat de staalproductie betreft, deze is niet zo veelbelovend. De productie is weliswaar toegenomen, maar hoofdzakelijk om politieke redenen zijn de Fransen er tegen gekant haar tot meer dan 45 pCt van het vooroorlogse peil uit te breiden, tenminste zolang de status van het Saargebied nog niet definitief is geregeld. Momenteel wordt ongeveer 40 pCt van de capaciteit gebruikt. Meer dan 16.000 arbeiders werken in de staalnijverheid, tegen 5.842 begin en 14.602 eind 1946. Erts wordt geïmporteerd uit Lotharingen en Siegerland in Duitsland; import van erts uit Zweden, dat van hoge kwaliteit is, heeft nog niet plaats.

De staalproductie wordt geleid volgens een plan, opge maakt door de „Groupeement des industries de la fond et de l'acier" (G.I.F.A.) te Parijs; de aanpassing aan de lokale omstandigheden geschiedt door het Franse militaire bestuur in het Saargebied. Tot de grote staalfabrieken behoren die van Röchling, van de Neunkirchner Hütte en de Völklinger Hütte, één van de modernste in Europa.

Andere industrieën in het Saargebied nemen gestadig in productie toe, zoals de glas-, de chemische, aardewerk en schoenindustrie. Het opruimen van puin en de woningbouw schijnen volgens plan te verlopen. De productie van

bakstenen bijv. moet van 200.000 in Januari 1946 tot een maandelijks totaal van bijna 3 miljoen zijn gestegen.

Op monetair gebied is kort geleden de Duitse mark vervangen door een eigen Saarmark. De inwisseling heeft plaats tegen parikoers. De koers van de Saarmark, ten opzichte van de Franse franc, is nog niet vastgesteld. Elk gezinslid ontving 300 Saarmarken in contanten en voor elk gezinslid 100 Saarmarken. Werkgevers mochten bovendien voor elke werknemer 250 oude marken tegen nieuwe inwisselen. Voor de rest blijft alles geblokkeerd. De totale circulatie van oude marken in het Saargebied werd geschat op 485 miljoen, voor de oorlog 85 miljoen.

De schepping van de Saarmark wordt als een eerste, voorzichtige stap beschouwd naar geldsanering, waarna misschien de economische inlijving van het Saargebied in het Franse blok zal volgen. Dit laatste hangt echter af van de internationale politieke verhoudingen en in het bijzonder van de ontwikkeling in Frankrijk zelf: de wederopbouw en het welslagen van de stabilisatie van lonen en prijzen. De Fransen zijn zich terdege bewust van de moeilijkheid om de verhouding tussen de lonen in Frankrijk en het Saargebied vast te stellen. Deze verhouding heeft immers regelrecht invloed op de kosten van levensonderhoud in beide landen.

Alleen indien deze soort problemen bevredigend kunnen worden opgelost — en op het ogenblik is het loonvraagstuk één van Frankrijk's voorname zorgen — zal een voldoende sterke basis zijn gevonden voor een hechte economische samenwerking tussen Frankrijk en het Saargebied. Een dergelijke samenwerking schijnt momenteel zowel door de Fransen als de Saarlanders zelf te worden gewenst.

AUSTRALIË EN HET DOLLARPROBLEEM.

Zoals in deze rubriek reeds werd vastgesteld¹⁾, zag de betalingsbalans van Australië over 1946, in tegenstelling met de handelsbalans, er niet zo gunstig uit. Hoe is sedertdien de ontwikkeling, en wel in het bijzonder ten opzichte van Amerika, geweest? De invoer beliep gedurende het jaar eindigend op 30 Juni 1947 £ 183,8 miljoen, de uitvoer £ 245,8 miljoen. Dit gunstige resultaat op zichtbare rekening werd niet verkregen ten koste van een onevenwichtige handel met Amerika. De goederenimport uit Amerika bedroeg nl. gedurende dezelfde periode in totaal £ 36 miljoen, de export naar Amerika daarentegen beliep £ 47,8 miljoen. Desondanks vertoonde de Australische betalingsbalans een dollartekort van \$ 100 miljoen. Derhalve moet Australië's dollartekort in zijn geheel worden toegeschreven aan uitgaven voor onzichtbare importen. Volledige cijfers hierover ontbreken, maar volgens „The Financial Times" van 16 dezer, die dit probleem behandelt, zijn de twee grootste posten, die dit tekort veroorzaakten, de scheepvaart en de interest. Deze laatste post belooft ten opzichte van Amerika ongeveer \$ 10 miljoen per jaar. Een gemiddeld cijfer voor de scheepvaartdiensten in dollars is niet beschikbaar; een aanwijzing hiervoor kan worden gevonden in het cijfer voor 1945-'46 voor vrachten en assuranties: £ A 22 miljoen, waarvan een groot deel werd betaald aan de Verenigde Staten. Vervolgens zijn er de dollarkosten voor „film royalties", geschat op ongeveer \$ 6 miljoen, en dollaruitgaven voor in het buitenland gestationeerde Australische bezettingstroepen.

Australië's dollarprobleem, hoewel ernstig, is, aldus bovengenoemd blad, bij lange na niet wanhopig. Vergeleken met Europa, of zelfs Canada, is dit probleem „of a relatively small order". Een gedeeltelijke oplossing kan volgens het blad worden gezocht in de richting van het brengen van een wijziging in de geografische differentiatie van het Australische handelsverkeer, t.w. door een deel van de goederen, tot dusver naar Europa verzonden, te leiden naar het Westelijk halfrond. De mogelijkheid hier-

¹⁾ Zie: „De Australische handels- en betalingsbalans in 1946" in „E.-S. B." van 3 September 1947, blz. 707.

toe hangt natuurlijk af van het type goederen, dat Australië kan uitvoeren. Ondanks de snelle ontwikkeling van de Australische industrie in recente jaren, is hiervan nog geen noemenswaardige weerspiegeling te vinden in de aard der exportgoederen: de export bestaat nog steeds voor bijna 4/5 van de totale waarde uit voedingsmiddelen en dierlijke producten. De belangrijkste post is wol; de helft van de export in 1946—'47 bestond hieruit. Deze wol ging zowel naar de West-Europese landen als naar Amerika. De vraag is dus hier: niet een verschuiving van de wolexport van Europa naar Amerika, maar een groter deel van de bestaande voorraad verkopen aan de Verenigde Staten. Tegen deze achtergrond kan het verlangen van de Australische gedelegeerden bij de I.T.O.-conferentie te Genève naar een verlaging van de Amerikaanse invoerrechten op wol worden gezien. Zonder deze verlaging is de enige manier om uit de huidige moeilijkheden te geraken het beperken van de invoer uit Amerika.

Er bestaat weinig kans om meer tarwe, boter of vlees aan Amerika te verkopen. Bovendien zou hierdoor de structuur van het sterlinggebied worden bedreigd en met name Engeland's voedselpositie. Australië heeft dan ook besloten meer voedingsmiddelen naar Engeland te sturen; als uitvloeisel van deze politiek gaat het de invoer uit Amerika verder beperken. Deze nieuwe beperkingen hebben betrekking op tabak, drukwerk, film royalties en chassis voor personenauto's, en wel met 20—30 pCt gedurende het lopende jaar. Hierdoor hoopt men het dollartekort te verminderen tot \$ 50 miljoen per jaar. Australië's besluit om de goudproductie aan Engeland te verkopen²⁾ betekent, dat de \$ 30 miljoen, die zij uit deze bron had kunnen verkrijgen, voor dit doel niet beschikbaar is. Hoopt de Regering dus op een verlaging van het Amerikaanse woltarief?

²⁾ Zie: „E.-S. B.” van 10 September 1947, blz. 715.

MEDEDELING.

STATISTISCHE DAG 1947.

Op 30 September a.s. wordt door de in 1945 opgerichte Vereniging voor Statistiek in Pulchri Studio te Den Haag haar eerste jaarlijks congres, de „Statistische Dag 1947”, georganiseerd.

Dit congres, dat zal worden geopend en ingeleid door Zijne Excellentie Minister L. Neher, is het eerste, dat op dit gebied in Nederland wordt gehouden. Het heeft een tweeledig doel. Ten eerste: het geven van een beeld van de veelzijdige toepassingsmogelijkheden der statistische methoden in de wetenschap en het bedrijfsleven, ten tweede: het leggen van persoonlijk contact tussen de beoefenaars der statistische methoden op verschillend gebied.

Het congres is toegankelijk voor alle belangstellenden. Door niet-leden kunnen kaarten worden aangevraagd bij het secretariaat der Vereniging: Postbus 27, Rijswijk Z.-H., Giro 202091, tegen overmaking van f 2.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt vertoonde in de afgelopen week een verdere verruiming, zij het van een niet al te geprononceerd karakter. Vermoedelijk zijn bankbiljetten weer naar de banken toegevloeid en hebben de deviezenaankopen in de afgelopen week geen grote omvang aangenomen.

Uiteraard hebben vrij grote bedragen aan schatkistpapier, welke in September vervallen, ook invloed uitgeoefend, daar zij weliswaar bij de Agent herbelegd kunnen worden, doch uiteraard alleen wanneer de algemene marktpositie dit niet verhindert.

De disconto's vertoonden dan ook een lichte daling, zodat driemaandspromessen aan het einde der week tegen

1 pCt werden verhandeld, en halfjaarpapier tegen 1½ pCt, terwijl de langer lopende termijnen practisch ongeveer 17/16 pCt noteerden. Het zeer kortlopende Septemberpapier noteerde 7/8 pCt, doch de callgeldrente bleef gedurende de gehele week op 1 pCt.

De in de afgelopen week gepubliceerde Millioenennota liet ten aanzien van de binnenlandse monetaire situatie een niet bepaald gunstig beeld zien. Het inflatoire begrotingseffect zal ook voor het komende jaar nog zeer grote vormen aannemen. De effectenbeurs reageerde hierop met vrij behoorlijke koersstijgingen, hetgeen begrijpelijk is, daar, al zal het prijsbeheersingssysteem door de geldvermeerdering waarschijnlijk niet worden doorbroken, toch van de te verwachten nieuwe zwevende koopkracht een toenemende beleggingsvraag zal uitgaan. Mochten voorts in het komende jaar voldoende buitenlandse credieten uitblijven, dan zal weliswaar het materiële herstel worden vertraagd, doch vermoedelijk gaat dit tevens gepaard met toenemende winstmogelijkheden der bestaande productie-installaties wegens aanhoudende schaarste. Na de aanvankelijke koersstijging traden wel enige reacties op, doch per saldo was het niveau aan het einde dezer week over het algemeen hoger dan aan het einde der vorige verslagperiode.

	12 Sept. 1947	19 Sept. 1947
A.K.U.	180½ G.B.	172½
v. Berkel's Patent	127	128½
Lever Bros. Unilever C. v. A.	286½	304½
Philips G. b. v. A.	381½	390
Koninklijke Petroleum	436	446
H.A.L.	210	219
N.S.U.	186½	190½
H.V.A.	228½	232½
Deli Mij. C. v. A.	154	158½
Amsterdam Rubber	142½	141½

STATISTIEKEN.

FEDERAL RESERVE BANKS. (Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt. securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
13 Aug. 1947	20.367	19.694	269	22.030
20 Aug. 1947	20.427	19.750	269	22.097
27 Aug. 1947	20.524	19.841	260	22.107

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt.	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
13 Aug. 1947	24.145	18.481	1.053	16.428
20 Aug. 1947	24.162	18.659	1.265	16.407
27 Aug. 1947	24.225	18.531	915	16.493

BANK VAN FRANKRIJK. (Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
28 Aug. 1947	64.817	141.949	117.449	124.900	426.000
4 Sept. 1947	64.817	140.791	117.449	134.500	426.000
11 Sept. 1947	52.817	145.960	129.449	132.900	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	765	62.693
28 Aug. 1947	838.442	71.401	750	68.958
4 Sept. 1947	854.124	67.628	761	65.913
11 Sept. 1947	853.913	70.204	797	68.461

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 22 September 1947.

Activa.			
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f —) Bijbank „ —) Agentsch. „ 38.015,20		38.015,20 ¹⁾
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 j ^o art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)			—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		2.100.000.000,—	
Beleningen: Hoofdbank f 146.229.271,—) (incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand) Bijbank „ 734.085,08 Agentsch. „ 7.704.465,06			2.100.000.000,—
Op effecten, enz.	f 154.667.821,14		
Op goederen en celen	f 154.209.321,76 ²⁾ 458.499,38		154.667.821,14 ³⁾
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)			—
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—	
Munt en muntmateriaal:			
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 502.128.871,13		
Zilveren munt, enz.	2.027.496,15		504.156.367,28
Papier op het buitenland	f 157.430.200,—		
Tegood bij correspondenten in het buitenland	235.490.709,35		
Buitenlandse betaalmiddelen	5.076.231,34		397.997.140,69
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	64.794.058,98		
Gebouwen en inventaris	3.500.000,—		
Diverse rekeningen	84.258.239,74		
		f 4.809.411.643,03	
Passiva.			
Kapitaal	f 20.000.000,—		
Reservefonds	12.452.579,46		
Bijzondere reserves	32.247.868,69		
Pensioenfonds	16.950.887,14		
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	125.472.205,—		
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)	2.801.387.690,—		
Bankassigaties in omloop	74.629,56		
Rekening-courant saldo's:			
's Rijks Schatkist	f 895.197.562,41		
Geblokkeerde saldo's van banken	57.167.800,48		
Geblokkeerde saldo's van anderen	49.040.059,42		
Vrije saldo's	663.943.068,11		1.655.348.490,42
Diverse rekeningen	135.477.292,78		
		f 4.809.411.643,03	

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —

²⁾ Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) .. 39.529.875,—

Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten 146.493.535,—

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept.
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1
3 Sept. '47	0,2	1.449,4	1.450	1.392,4	57,8
10 Sept. '47	0,2	1.449,4	1.450	1.389,6	60,6
17 Sept. '47	0,2	1.449,3	1.450	1.382,8	67,5

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
25 Dec. '46	1,3	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	278,9
3 Sept. '47	2,5	319,4	19,9	17,9	399,1	12,5	292,3
10 Sept. '47	2,4	320,6	16,7	17,8	399,7	12,8	291,6
17 Sept. '47	2,4	312,4	12,4	17,7	393,9	9,6	260,6

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegood bij corresp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Beleningen
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	103	153.109
11 Aug. '47	504.041	141.950	203.696	—	164.059
18 „ '47	504.119	135.062	200.394	—	155.975
25 „ '47	503.932	131.864	286.627	—	151.615
2 Sept. '47	503.979	144.776	269.938	—	160.359
8 „ '47	504.044	149.636	250.985	—	153.545
15 „ '47	504.096	149.636	251.012	—	154.541
22 „ '47	504.156	157.430	240.567	—	154.668

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldo van banken	Geblokkeerde saldo van anderen	Vrije saldo
30 Dec. '46	2.744.151	1.099.855	90.071	43.706	590.158
11 Aug. '47	2.781.015	833.227	51.123	34.394	718.505
18 „ '47	2.774.925	838.425	40.640	36.439	720.884
25 „ '47	2.785.350	899.863	46.393	35.504	723.843
2 Sept. '47	2.851.436	858.696	47.533	34.946	706.224
8 „ '47	2.831.897	877.503	32.548	39.767	693.735
15 „ '47	2.816.325	918.682	34.523	49.697	652.453
22 „ '47	2.801.388	895.198	57.168	49.040	663.943

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van de goudvoorraad ¹⁾	Buitenlandse deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel- en pasmunt	Vorderingen op de Staat
26 Dec. 1946	32.226	5.648	4.953	214	698	49.158
12 Aug. 1947	28.432	11.888	5.107	276	770	50.778
21 „ 1947	28.453	11.797	4.839	294	794	50.646
28 „ 1947	28.454	12.161	3.940	356	749	51.341
4 Sept. 1947	28.455	12.177	4.228	492	735	52.111
11 „ 1947	28.459	12.288	4.433	316	737	51.866
18 „ 1947	28.479	12.340	4.693	319	757	50.686

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ²⁾	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldo		Besluitwet van 6 Oct. '44 ³⁾
				van de Schatkist	van anderen	
26 Dec. 1946	637	159.377	72.165	4	4.482	614
12 Aug. 1947	636	164.339	78.071	1	4.989	529
21 „ 1947	637	163.887	77.612	2	4.939	528
28 „ 1947	637	164.139	77.818	5	2.281	528
4 Sept. 1947	637	165.553	79.185	4	4.954	519
11 „ 1947	637	165.247	79.013	4	4.771	518
18 „ 1947	637	164.665	78.309	5	4.695	516

¹⁾ Waarvan 10.493 miljoen frcs. onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).

²⁾ Waarvan begrepen de post „Emissiebank te Brussel“, ten bedrage van 64.597 miljoen frcs.

³⁾ Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

DE KOLENPOSITIE VAN NEDERLAND¹⁾.

(in 1.000 kg).

Maand	Productie Limburgse mijnen	Verzonden voor binnenlandse behoefte	Invoer
Totaal 1946	8.313.827	6.387.903	2.666.502
Gem. p. mnd.	692.819	532.325	222.209
Jan. 1947	833.027	628.209	223.709
Febr. 1947	802.805	581.347	225.008
Maart 1947	885.207	704.494	365.092
April 1947	817.839	658.377	341.189
Mei 1947	778.738	629.053	365.276
Juni 1947	829.434	634.938	374.464
Juli 1947	891.434	703.319	330.961
Aug. 1947	801.756	625.173 ²⁾	330.961 ²⁾

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C. B. S.“.²⁾ Voorlopige gegevens.

VERKEER EN VERVOER IN NEDERLAND.

Omschrijving	Eenheid	Maandgem. 1938	Maart 1947	April 1947	Mei 1947	Juni 1947	Juli 1947
Indexcijfer vervoer wilde binnenvaart		100	100	165	153	159	146
Vervoer wilde binnenvaart	1.000 t.	917	920	1.510	1.399	1.454	1.340
waarvan brandstoffen	"	260	276	466	444	420	441
Wilde binnenvaart, prestatie	mill. t/km	127	117	223	205	202	199
Indexcijfer eigen vervoer te water		100	59	99	98	127	
Eigen vervoer te water	1.000 t.	600	356	593	590	762	
Idem, prestatie	mill. t/km	45	26	47	44	52	
Indexcijfer internat. binnenvaart (laadverm.)		100	23	33	37	41	42
Binnengekomen schepen	Aantal	6.146	1.067	1.570	1.759	1.777	2.193
Laadvermogen	1.000 t.	3.572	630	799	920	964	1.122
Lading	"	2.092	335	393	378	405	434
waarvan onder: Nederlandse vlag	"	1.566	230	289	286	316	347
" " Belgische vlag	"	126	101	99	86	85	80
Vertrokken schepen	Aantal	6.082	1.037	1.850	1.868	2.051	2.376
Laadvermogen	1.000 t.	3.494	535	965	1.014	1.152	1.251
Lading	"	2.252	197	428	579	623	703
waarvan onder: Nederlandse vlag	"	1.559	142	290	407	488	524
" " Belgische vlag	"	229	39	113	134	90	112
Schepen in doorvaart	Aantal	2.144	750	1.029	1.243	1.416	1.360
Laadvermogen	1.000 t.	1.427	561	776	912	1.024	919
Lading	"	1.051	297	460	532	590	508
waarvan onder: Nederlandse vlag	"	199	92	151	185	189	162
" " Belgische vlag	"	544	158	190	249	291	267
Indexcijfer zeevaart (inhoud)		100	35	38	44	44	47
Binnengekomen zeeschepen	Aantal	1.758	516	665	817	836	906
Bruto inhoud	1.000 R.T.	4.416	1.557	1.715	1.950	1.965	2.000
Idem, alleen geladen schepen	"	3.834	1.488	1.548	1.839	1.808	1.869
waarvan in lijnvaart	"		805	765	846	888	972
Vertrokken zeeschepen	Aantal	1.738	530	666	830	803	908
Bruto inhoud	1.000 R.T.	4.418	1.529	1.682	1.972	1.903	2.173
Idem, alleen geladen schepen	"	3.216	869	1.008	1.156	1.099	1.333
waarvan in lijnvaart	"		741	777	898	868	1.017
Goederenverkeer ter zee:							
Gelost bij invoer	1.000 t.	1.018	882	940	950	1.386	1.316
" " doorvoer	"	1.738	78	102	143	234	427
Geladen ¹⁾ bij uitvoer	"	484	85	127	154	139	145
" " doorvoer	"	1.421	34	91	168	142	183
Indexcijfer goederenvervoer Ned. Spoorwegen		100	109	113	100*	99*	109*
Goederenvervoer Ned. Spoorwegen, totaal	1.000 t.	1.207	1.320	1.365	1.203*	1.199*	1.320*
waarvan grensoverschrijdend	"	412	230	288	226*	198*	219*
Reizigerskilometers Ned. Spoorwegen	1 miljoen	242	445	508	540*	510*	593*
Tramwegen, vervoerde reizigers	1 miljoen	21,2	46,8	47,7	49,6	45,2	
Interloc. autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	5,7	12,8	13,7	14,6		
Locale autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	4,4	9,0	8,6	8,8		
Indexcijfer verkeer op de rijkswegen		100	128	147	152	149	160
Slachtoffers verkeersongevallen:							
Overleden	Aantal	65	49	83	78	79	64
Ernstig gewond	"	368	358	521	583	599	649
Licht gewond	"	918	360	528	612	659	660
Indexcijfers:							
Overleden	"	100	75	128	120	122	98
Ernstig gewond	"	100	97	142	158	163	176
Licht gewond	"	100	39	58	67	72	72

¹⁾ Bunkermateriaal e.d. niet inbegrepen.

* Voorlopig cijfer.

HET NEDERLANDSE PARK VAN PERSONENAUTO'S.

In het Juninummer van de Maandstatistiek van Verkeer en Vervoer komt een beschouwing voor over de cijfers van het Nederlandse park van personenauto's. Deze cijfers zijn gebaseerd op de bewerking van de dubbelaangetuigden voor de motorrijtuigenbelasting per 1 Augustus 1946 en op de invoer van personenauto's en chassis voor personenauto's sedert die datum tot 31 December 1946.

De verschillende aspecten, die de samenstelling van het naoorlogse park van personenauto's vertoont, kunnen in de volgende conclusie worden samengevat:

1. Het park van 1 Augustus 1946 had slechts ongeveer de helft van de vooroorlogse omvang; bovendien waren de lichtere gewichtsklassen naar verhouding sterker vertegenwoordigd dan voorheen;

2. het percentage nieuwe auto's, dat in 1946 aan het verkeer deelnam, was nagenoeg gelijk aan dat van 1939; het aandeel van het aantal auto's, dat langer dan 1 jaar maar korter dan 3 jaar in gebruik was, bedroeg echter slechts 15,4 pCt, tegen 23,0 pCt in 1939;

3. van het aantal auto's, dat in 1946 aan het verkeer deelnam, was 12,1 pCt 10 jaar of langer in gebruik; in 1939 bedroeg dit percentage 4,7;

4. de verdeling over de overige gebruiks jaren bleef ongeveer gelijk;

5. 8,6 pCt van het totale aantal Nederlandse personenauto's behoort tot 21 met name genoemde merken; van elk dezer merken zijn in ons land minstens 400 wagens in omloop.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek.

GOUDIN- EN UITVOER DER VERENIGDE STATEN¹⁾.

(in 1.000 dollars van circa \$ 35 per ounce fijn).

Importen uit: Exporten (—) naar:	Nederland	België	Engeland	Frankrijk	Zweden	Zwitser- land	Canada	Mexico	Overig Latijns Amerika	Totaal
1939	341.618	165.122	1.826.403	3.798	28.715	86.987	612.949	33.610	57.020	3.574.151
1940	63.260	977	633.083	241.778	161.489	90.320	2.622.330	29.880	128.259	4.744.472
1941		1	3.779	1	1.747	899	412.056	16.791	61.862	982.378
1942			1.955			5	208.917	40.016	39.680	315.678
1943			88				66.920	3.287	13.489	88.938
1944			—695.483				46.210	—109.695	—108.560	—845.392
1945			160				53.148	—	41.748	—106.250
1946			458				344.130	3.591	—134.405	311.494
1947 Jan.	— 6			— 14		6	51.174	443	— 97.579	— 16.820
Febr.				— 2			30.319	222	— 30.341	20.361
Maart			— 120	— 31		1	101.842	221	— 13.269	153.634
April							26.341	— 9.793	—	44.050
Mei ²⁾			— 75				26.442	262	24.352	129.734
Juni ²⁾			— 1.002	— 108		1	52.913	217	96.026	200.233

¹⁾ Ontleend aan het „Federal Reserve Bulletin“ van Augustus 1947. ²⁾ Voorlopige gegevens.

OVERZICHT DER LAATSTE VIER VERKORTE BALANSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK.
(in miljoenen guldens).

Actief data	25-8-'47	2-9-'47	8-9-'47	15-9-'47	Passief data	25-8-'47	2-9-'47	8-9-'47	15-9-'47
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	— ¹⁾	— ¹⁾	— ¹⁾	— ¹⁾	Kapitaal	20,0	20,0	20,0	20,0
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven door de Bank gekocht	—	—	—	—	Reservefonds	12,5	12,5	12,5	12,5
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Febr. 1947	2.100,0	2.100,0	2.100,0	2.100,0	Bijzondere reserves	32,2	32,3	32,2	32,2
Beleningen	151,6 ²⁾	160,4 ²⁾	153,6 ²⁾	154,5 ²⁾	Pensioenfonds	16,9	16,9	17,0	16,9
Voorschotten aan het Rijk	—	—	—	—	Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	125,6	125,6	125,5	125,5
Boekvoering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1.500,0	1.500,0	1.500,0	1.500,0	Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)	2.785,3	2.851,4	2.831,9	2.816,3
Munt en muntmateriaal	—	—	—	—	Bankassigaties in omloop	0,1	0,1	0,2	0,1
Gouden munt en gouden muntmateriaal	502,1	502,1	502,1	502,1	Rekening-courant saldo's: 's Rijks Schatkist	899,9	858,7	877,5	918,7
Zilveren munt, enz.	1,8	1,9	1,9	2,0	Geblokkeerde saldo's van banken	46,4	47,5	32,5	34,5
Papier op het buitenland	131,9	144,8	149,6	149,6	Geblokkeerde saldo's van anderen	35,5	34,9	39,8	49,7
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	281,9	265,4	246,1	246,2	Vrije saldo's	723,8	706,2	693,7	652,5
Buitenl. betaalmiddelen	4,8	4,5	4,9	4,8	Diverse rekeningen	131,1	132,2	133,1	133,2
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	64,9	64,8	64,8	64,8					
Gebouwen en inventaris	3,5	3,5	3,5	3,5					
Diverse rekeningen	86,8	90,9	89,4	84,4					
	4.829,3	4.838,3	4.815,9	4.812,1		4.829,3	4.838,3	4.815,9	4.812,1
¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —	Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten	147,8	149,0	148,2	147,2
²⁾ Waarvan aan Ned.-Indië (Wet van 15-3-'33 Staatsblad no. 99)	²⁾ 39,5	²⁾ 39,5	²⁾ 39,5	²⁾ 39,5					

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buitenwissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in circulatie	Andere crediten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.163,7
30 Aug. 1947	5.234,3	70,3	110,1	48,7	4.021,6	1.131,8
6 Sept. 1947	5.270,9	69,7	127,2	48,7	3.981,3	1.216,5
15 Sept. 1947	5.267,2	71,5	134,5	48,9	3.954,0	1.266,9

IN- EN UITVOER VAN NEDERLAND ¹⁾.

Maand	Invoer		Uitvoer		Saldo
	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen guldens	Gewicht in duizenden tonnen	Waarde in miljoenen guldens	
Tot. '39	24.306	1.517	2.708	966	— 551
Tot. '46	11.764	2.305	3.919	785	— 1.520
Jan. '47	762	201	280	108	— 93
Febr. '47	1.312	313	178	97	— 218
Mrt '47	1.023	256	234	138	— 118
April '47	1.353	339	466	143	— 196
Mei '47	1.286	356	635	134	— 222
Juni '47	1.685 ²⁾	470 ²⁾	478	121	— 349
Juli '47	1.825	425	558	141	— 284
Aug. '47	1.369	348	510	164	— 184

¹⁾ Bron: „Centraal Bureau voor de Statistiek“.

²⁾ Hierin begrepen de in 1946 en 1e halfjaar 1947 door de Regering in het buitenland aangekochte schepen. Het gewicht daarvan bedroeg 170.019 ton, de waarde f 106,3 miljoen.

INLEGGINGEN EN TERUGBETALINGEN BIJ DE SPAARBANKEN IN NEDERLAND ¹⁾.
(in miljoenen guldens).

Maand	Inleggingen			Terugbetalingen			Saldo
	R.P.S.	Part.	Totaal	R.P.S.	Part.	Totaal	
Aug. 1939	22,7	24,3	47,0	29,7	22,9	52,6	— 5,6
Nov. 1946	21,2	24,5	45,7	28,8	23,2	52,0	— 6,3
Dec. 1946	18,2	17,9	36,1	25,2	18,9	44,1	— 8
Tot. 1946	246,4	295,1	541,5	544,5	377,1	921,6	— 380,1
Jan. 1947	20,5	31,2	51,7	26,2	24,2	50,4	+ 1,3
Febr. 1947	21,8	22,8	44,6	20,3	18,3	38,6	+ 6,0
Mrt 1947	18,9	26,1	45,0	24,6	22,7	47,3	— 2,3
April 1947	23,8	22,4	46,2	29,3	25,2	54,5	— 8,2
Mei 1947	19,8	25,5	45,3	28,9	25,6	54,5	— 9,2
Juni 1947	20,9	24,7	45,6	26,2	23,0	49,2	— 3,6
Juli 1947	22,3	26,0 ²⁾	48,3	29,1	25,5 ²⁾	54,6	— 6,3

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“.

²⁾ Voorlopige gegevens.

EMISSIES IN 1947.

(Reële bedragen in duizenden guldens).

Maand	Obligaties	Aandelen	Totaal	Waarvan conversies	Nieuw geld
Januari	2.742.702	750	2.743.452	2.742.452	1.000
Februari	3.463	600	4.063	2.458	1.605
Maart	11.862	—	11.862	1.712	10.150
April	12.179	7.133	19.312	10.125	9.687
Mei	52.988	3.216	56.204	3.554	52.650
Juni	14.367	3.000	17.637	385	16.982
Juli	9.707	17.138	26.845	448	26.397
Augustus	12.005	546	12.551	5.398	7.153

SPECIFICATIE DER EMISSIES IN AUGUSTUS 1947 ¹⁾.

(Bedragen in duizenden guldens; koersen en rentevoeten in pCt).

Naam	Bedrag (nominaal)	Koers	Bedrag (reël)	Rentevoet	looptijd
Obligaties.					
Overheid:					
Nederlandse Staatslening 1947 (Dollarlening)	4.946	100	4.946	3	40 *)
Particulieren:					
Koninklijke Nederlandse Papierfabriek N.V., Maastricht	1.000	100½	1.005	3½	24 *)
Machinefabriek Reineveld, ijzeren metaalgieterij, Delft *)	750	100½	754	3½	20 *)
Northwestern and Pacific Hypotheekbank N.V., A'dam; pandbrieven \$ 1.340.000 (conversie)	3.551	100	3.551	3½	26 *)
De Tweede Northwestern and Pacific Hypotheekbank N.V., Amsterdam; pandbrieven \$ 660.000 (conversie)	1.749	100	1.749	3½	26 *)
Aandelen.					
Machinefabriek Reineveld, ijzeren metaalgieterij, Delft	520	105	546		

¹⁾ Aansluitend op de emissiestatistiek in „E.-S. B.“ van 6 Augustus 1947, blz. 638.

²⁾ Versterkte en/of gevraagde gehele of gedeeltelijke aflossing van zekere datum af toegestaan.

³⁾ Voor conversie is bestemd f 98.000.

⁴⁾ Versterkte en/of gevraagde gehele of gedeeltelijke aflossing te allen tijde toegestaan.

Announces voor het volgend nummer

dienen uiterlijk Maandag 29 Sept. a.s. in het bezit te zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

INDEXCIJFERS VAN GROOTHANDELSPRIJZEN ¹⁾ 2)

Juli '38-Juni '39 = 100	1946	Mrt 1947	April 1947	Mei 1947	Juni 1947	Juli 1947
Voedingsmiddelen:						
plantaardige	209,2	236,5	229,2	230,1	228,4	235,8
dierlijke	190,8	203,6	200,1	183,1	182,4	178,0
totaal	200,0	220,0	214,7	206,3	205,2	206,5
Grondstoffen:						
houtw. buitenlands	462,7	622,5	622,5	622,5	622,5	622,5
chem. producten	272,5	287,9	355,4	352,4	356,8	363,1
textielwaren	258,2	280,8	281,4	279,5	286,1	286,2
lederwaren	223,9	242,9	242,9	242,9	242,9	242,9
metaalwaren	261,1	284,0	286,3	296,8	296,8	296,2
papierwaren	332,0	397,4	425,3	446,7	468,5	519,7
hulpstoffen	170,0	186,6	186,7	186,7	186,7	214,1
totaal	281,7	312,0	315,9	320,6	323,0	337,2
Afgewerkte producten:						
glas, aardewerk, enz.	238,2	255,8	256,4	256,3	256,3	256,3
houtwaren	348,7	287,6	388,4	388,4	390,3	390,3
chem. producten	328,3	318,1	318,1	318,9	324,2	314,6
textielwaren	314,9	336,4	335,7	340,6	348,3	346,8
lederwaren	292,0	313,7	312,2	315,7	317,6	321,5
papierwaren	282,6	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0
gefabr. voed.midd.	211,2	222,8	222,8	222,8	223,3	223,8
metaalwaren	247,8	260,9	262,2	261,4	262,3	263,9
totaal	260,8	274,0	274,2	274,9	277,0	276,3
Algem. indexcijfer	251,4	268,7	268,4	268,1	269,7	271,6

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.”

²⁾ De wegingscoëfficiënten hebben betrekking op het jaar 1941.

MAANDCIJFERS.

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE VIER NEDERLANDSE GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

(In miljoenen guldens)	Nederl. Banken		Nederl. Banken en Ned. Handel-Mij.	
	31 Juli 1947	31 Aug. 1947	31 Juli 1947	31 Aug. 1947
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldleningen	63	78	81	93
Ned. schatkistpapier	2251	2260	2760	2763
	2314	2338	2841	2856
Ander overheidspapier	27	30	45	57
Wissels	4	3	9	6
Bankiers in binnen- en buitenland	81	80	138	140
Prolong. en voorsch. tegen effecten	38	34	49	46
	150	147	241	249
Debiteuren	357	366	438	447
Effecten en syndicaten	10	10	16	16
Deelnemingen (incl. voorschotten)	30	32	42	44
	397	408	496	507
Gebouwen	12	12	16	16
Diverse rekeningen	—	—	—	—
Belegde bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2874	2906	3595	3629
Passiva:				
Crediteuren	2400	2413	3019	3027
Wissels	1	1	2	1
Deposito's op termijn	150	153	182	187
Kassiers en genom. daggeld.	1	10	1	10
Diverse rekeningen	71	78	88	101
Bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2624	2656	3293	3327
Aandelenkapitaal	170	170	210	210
Reserve	80	80	92	92
	2874	2906	3595	3629

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in „Economisch-Statistische Berichten” de aangewezen weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

HAV BANK - SCHIEDAM

PERSONEEL-VERZEKERING

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

gispen
meubelen en gisolampen
culemborg
amsterdam
rotterdam

INSTITUUT VOOR SOCIALE WETENSCHAPPEN N.V.

Binnenkort beginnen de nieuwe
mondelling cursussen voor

M.O. Economie,
M.O. Staatsinrichting,
Cand. en Doct. Ned. en Ind. Recht.

De cursussen worden gegeven te Amsterdam, Rotterdam,
's-Gravenhage; Economie bovendien te Arnhem, Eindhoven,
Enschede, Groningen, Haarlem, 's-Hertogenbosch, Leeuwarden,
Leiden, Tilburg, Utrecht; Staatsinrichting tevens te
Utrecht.

Prospectus en inlichtingen: 's-Gravenhage,
Wassenaarseweg 39 I. (tel. 775382).

Moderne
bedrijfsadministratie

Vraagt prospectus en proefles
bij het bekende

INSTITUUT M. B. A. - ROTTERDAM

Opricht in 1942 — (Cursussen onder toezicht van
Dr. S. Elzinga) Secretariaat: Postbus 800, Rotterdam
Vroeger Beursgebouw Kamer 321

Te koop: Alle na de bevrijding verschenen nrs. van de E.S.B. Brieven onder no. ESB 1018 bureau van dit blad, postbus 42, Schiedam.

◆ Beschikbare krachten ◆

Administrateur

ener grote industriële onderneming, midden 30, uitstekende theoretische opleiding, grote praktische ervaring, speciaal in administratieve organisatie, zoekt, in verband met familie-omstandigheden, positie in het westen of midden des land. Br. onder no. ESB 1019, bureau van dit blad, postbus 42, Schiedam.

◆ Vacatures ◆

De RIJKSVERZEKERINGSBANK te AMSTERDAM vraagt voor plaatsing aan de afd. Wiskunde en Statistiek:

- A. een **ECONOOM**, bij voorkeur Drs in de Economie, op de hoogte met de mathematische Statistiek.
- B. een **WISKUNDIGE**, bij voorkeur Drs in de Wis- en Natuurkunde.

Uitvoerige sollicitaties schriftelijk, met vermelding van leeftijd, opleiding en verlangd salaris binnen 14 dagen, te richten aan de Secretaris-Generaal der Rijksverzekeringsbank, Apollolaan 15, Amsterdam.

ZWANENBERG's FABRIEKEN N.V.
te Oss vraagt

een administratieve kracht

voor statistische werkzaamheden. Vereist: Middelbare schoolopleiding, Praktijkdiploma en diploma B van de Ned. Stichting voor Statistiek of hiermede gelijk te stellen kennis op het gebied van de statistiek. Brieven met uitv. inl. aan de afd. Personeelszaken.

GROTE MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVERZEKERING

in het Westen des lands roept **Sollicitanten** op naar de functie van:

HOOFD harer AFD. GELDBELEGGING

In aanmerking komen uitsluitend diegenen (bij voorkeur gegradueerden) die beschikken over een ruime praktijkervaring op het gebied van het Bank- en Hypotheekwezen.
Leeftijd 30 - 40 jaar.

Brieven met uitvoerige levensbeschrijving onder bijvoeging van een recente persfoto, te richten aan het Bur. v. d. Blad, onder no. E.S.B. 1016.

PERSONEELSVERZEKERINGEN

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

COUPONBETALING

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

Nederlandsche Broederschap van Accountants

Opgericht 1909

Examens November/December 1947

Vraagt inlichtingen omtrent de studie aan het Bureau der Examens, Parkweg 14, Zwolle

„HOLLANDIA“

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

N.V. BRONSWERK

Huygen & Wessel — Becht & Dyserinck

**VERWARMING, VENTILATIE, LUCHTBEHANDELING;
PIJPLEIDINGEN**

Amersfoort, Amsterdam, Rotterdam, Apeldoorn, Leeuwarden, Sittard, Vlissingen